

Az ég bezárására várva: az Ukrajnából menekülő nők és lányok példa nélküli válsága

— Tartalomjegyzék

I.	VEZETŐI ÖSSZEFOGLALÓ	5
▶	Magyarország-specifikus ajánlások	10
II.	A FELMÉRÉS KERETRENDSZERÉNEK ÁTTEKINTÉSE	15
A.	Partneri együttműködés a nőjogi szervezetek támogatása érdekében	16
B.	Amit eddig tettünk	17
C.	Korlátok	18
III.	MAGYARORSZÁGI HÁTTÉRADATOK	20
A.	A humanitárius vészhelyzet Magyarországon	21
B.	Magyarország kormánya és a civil közösségek megszorításai	23
C.	A nemi alapú erőszak korábban fennálló elterjedtsége Magyarországon és a meglévő jogi keretrendszer	24
D.	Az általános egészségügyi rendszer Magyarországon	25
IV.	MEGÁLLAPÍTÁSOK	27
A.	A női szervezetek, csoportok és kollektívák szükségletei és kockázatai	28
B.	Emberkereskedelem és egyéb, nemi alapú erőszakkal kapcsolatos kockázatok	29
C.	A menedékhely, a fenntartható szállás, és a bizonytalan élelmezés kockázatai	31
D.	A készpénz-támogatás, a megélhetés és a megfelelő munkához való jutás hiánya	32
E.	A megfelelő információhoz való hozzáférés hiánya	32
F.	Reproduktív egészségügyi és nemi alapú erőszakkal kapcsolatos szolgáltatások	34
G.	Mentálhigiéné és pszichológiai támogatás	35
H.	Az érzékeny populációkat érintő kettős diszkrimináció	35
V.	AJÁNLÁSOK ÉS ELŐRE VEZETŐ UTAK	36
1.	Nemek közti egyenlőségre érzékeny humanitárius válaszadás biztosítása a női mozgalmak támogatása által a régióban	37
2.	A lokalizáció melletti elköteleződés, átadva a hatáskört a nők vezette szervezeteknek	40
3.	A nők és gyermekek védelmében mutatkozó hiányosságok kezelése	45
4.	Az alapvető szolgáltatásokhoz való hozzáférés javítása	49

1. Hivatkozások az egyes országjelentésekre
 - ▶ Lefordított változatok
 2. Hivatkozások az egyoldalas kivonatokra
 - ▶ Lefordított változatok
-

I. Vezetői összefoglaló

Bár az Ukrajnából menekülők számára bőségesen elérhető nyilvános- és magántámogatások állnak rendelkezésre, a nagyrészt ad-hoc jellegű és gender-vak válaszlépés nem képes megfelelni a lakóhelyük elhagyására kényszerített személyek (FDP)¹ és az őket befogadó közösségek alapvető szükségleteinek és védelemmel kapcsolatos aggályainak Magyarországon. A feladatellátók – közöttük a nemzetközi civil szervezeteket (INGO) és az ENSZ – eddig nem tudták teljesíteni saját globális kötelezettségvállalásaikat a humanitárius válaszlépés lokalizálása terén, ami többek között azt jelentené, hogy szisztematikusan lehetőséget teremtenek a nők és lányok számára a válaszlépés megtervezésében és levezénylésében való

részvételre, beépítve saját nézeteiket a műveleti szabályozási ciklus minden egyes fázisába.² A szexuális és reprodukatív egészségre (SRH), illetve a nők és a lányok ellen elkövetett erőszak (VAWG) kezelésére szánt célzott finanszírozás néhány kivételtől eltekintve nem valósult meg. Többéves rugalmas finanszírozás helyett, amire a helyi nők és lányok vezette szervezeteknek szükségük lenne, ezek a túlhaszolt élvonalbeli csoportok adományok után rohangálnak, ami egy-három havi költségüket is alig fedezi. Ennek következtében olyan humanitárius munkát kényszerülnek felvállalni, amire nem feltétlenül képzettek,³ és ami végső soron eltéríti őket alapküldetésüktől.

¹ Az itt használt, „lakóhelyük elhagyására kényszerített személyek” (FDP, vagy kényszer-migráns) kifejezés nem pontos, és magában foglalja a kényszer-migránsokat és menedékkérőket, valamint egyes gazdasági migránsokat is. Egyes külföldiek, akik az Ukrajnával szomszédos országok területein élnek, technikailag inkább gazdasági migránsok, mint menedékkérők, viszont ez egy szürke terület attól függően, hogy a költözésüket a megélhetésük konfliktushoz köthető elvesztése kényszerítette ki, vagy az más okra vezethető vissza.

² A menekültügyi vészhelyzeti műveleti szabályozási ciklus (OMC) vagy az országon belül menekülőket célzó humanitárius programciklus (HPC) olyan cselekvéssorozatra utal, amelynek célja, hogy segítsen a humanitárius válaszlépés előkészítésében, kezelésében és biztosításában. Belépési pontot kínálnak a nőkkel és lányokkal, illetve értük történő munkába, minden fázisban és minden klaszterben/munkacsoportban.

³ El kell ismernünk, hogy a menekültválság Magyarországon nem újdonság, figyelembe véve a korábbi, 2014-es ukrán, valamint a 2015-ös szíriai konfliktus okozta hatalmas méretű elvándorlást.

Minden fegyveres konfliktus során rohamosan megnő a férfiak által a nők és lányok ellen elkövetett erőszakos cselekmények száma, és ez magas szinten marad jóval a harcok beszüntetését követően is. A többi Ukrajnával szomszédos országhoz hasonlóan Magyarországon is eddig példa nélküli mértékű menekültválság tapasztalható a háború miatt otthonukat elhagyni kényszerülő nők és gyermekek érkezése következtében. Sürgősen szükség lenne a nemek közötti egyenlőségre érzékeny erőszak-megelőzési és kockázatcsökkentési intézkedésekre, de azok messze elmaradnak az általános válaszlépés mögött. A nőjogi szervezetek (WRO) a háború kezdete óta kezelik a menekülő nők és lányok szükségleteit, és ezek a helyi nőjogi szervezetek vannak a legjobb helyzetben ahhoz, hogy megtervezzék, kidolgozzák és biztosítsák a szükséges kreatív megoldásokat. A helyi szervezetek átfogó stratégiákkal rendelkeznek, így kezelni tudják a menekültválsággal szembeni válaszlépést, ha megkapják a nemi alapú erőszak (GBV) kezelését célzó kritikus szolgáltatások biztosításához szükséges rugalmas finanszírozást és technikai segítséget. Ezek a szervezetek a szakértelmük elismerését és az ahhoz szükséges finanszírozást kérik, hogy a kialakult válságban továbbra is hasznosítani tudják szakértelmüket, és közben ne veszítsék szem elől – és továbbra is támogatni tudják – a magyar nőket és lányokat.

Ehelyett egy jól ismert struktúra van kialakulóban: egy fentről lefelé irányuló egyenlőtlen kapcsolat a hozzáértő helyi szereplők és a nemzetközi humanitárius szervezetek között. Ez a felállás mindig cserben hagyja a nőket és lányokat, még az adott szervezetek saját mércéi szerint is.⁴ A nőket és lányokat nem kérdezik meg az éppen őket célzó segítség megtervezése során, és a

⁴ Beleértve a Humanitárius Világcsúcs Grand Bargain (nagy alku) és Core Commitments to Women and Girls (alapvető kötelezettségvállalások a nőkkel és gyermekekkel szemben) egyezményeit; a Sphere normákat; az IASC GBV útmutatókat; a minimális kezdeti szolgáltatási csomagot (MISP) és egyebeket.

nőjogi szervezeteket elidegenítik a humanitárius koordinációs struktúráktól, miközben elvárják tőlük, hogy minden eddiginél többet tegyenek csekély vagy semmilyen extra finanszírozás mellett. A VOICE szemtanúja volt a már jól ismert jelenet kibontakozásának a nemzetközi humanitárius közösség COVID-19 válaszlépése során is, ahol a humanitárius segélyező szektor – a krízisben érintett populációval szembeni elköteleződése ellenére – ugyancsak szerepet játszott abban, hogy megtagadják a nők és lányok számára a részvételhez, konzultációhoz és szolgáltatásokhoz való jogot, és egyes esetekben éppen a szervezetek maguk követtek el saját verziójú erőszakot velük szemben.⁵

Ezen kívül számos olyan szereplő és szervezet játszik létfontosságú szerepet a humanitárius térben, akik nem feltétlenül rendelkeznek hagyományos humanitárius vagy válságkezelési tapasztalattal,⁶ így a nemi alapú erőszak és a szélesebb körű védelem terén sem feltétlenül van árnyaltabb tapasztalatuk. Ezeket az entitásokat arra kell buzdítani, hogy szakértők bevonásával tájékozódjanak és valósítsák meg a nemi alapú erőszakra vonatkozó és egyéb védelmi szabályozásokat, politikákat és stratégiákat, valamint hogy alaposan fontolják meg és integrálják a jelen jelentésben foglalt kapcsolódó felmérési ajánlásokat.

A VOICE és a HIAS közötti új partneri együttműködés révén és a régióban végzett hat országra kiterjedő felmérés részeként a VOICE egy egyhetes gyorsfelmérést végzett Magyarországon, hogy megismerje az ukrán háború által érintett nők és lányok, valamint a vészhelyzetre reagáló nőjogi szervezetek és csoportok szükségleteit. A nőjogi szervezetek

⁵ *We Must Do Better: A Feminist Assessment of the Humanitarian Aid System's Support of Women- and Girl-Led Organizations during the COVID-19 Pandemic*. VOICE, 2021, <https://voiceamplified.org/voice-research-report-we-must-do-better/>.

⁶ Az ilyen entitások közé a magánvállalkozások, a nemzetközi profitorientált szervezetek és egyéb nemzetközi szerződéses partnerek tartoznak.

és az otthonukat elhagyni kényszerülő nők arról számoltak be, hogy legnagyobb aggályuk az emberkereskedelem, a szexuális kizsákmányolás és bántalmazás; az, hogy nem tudják az alapvető szükségleteiket kielégíteni, különösen az élelmiszerbiztonság tekintetében; a megfelelő munkához való hozzáférés, valamint általánosságban a szolgáltatásokhoz való hozzáférés hiánya – amelyek mindegyike fokozottan érzékennyé teszi a nőket és lányokat az erőszak különböző formáival szemben Magyarországon.

A felmérés feltárta a szexuális kizsákmányolás és bántalmazás (SEA) és a nemi alapú erőszak egyéb formáinak magas szintjét, a menedékhelyekkel és a nem fenntartható lakhatással kapcsolatos védelmi aggályokat (ami gyakran növeli a kizsákmányoló foglalkoztatás kockázatát), valamint a lakóhelyük elhagyására kényszerített személyek hollétére, az elérhető szolgáltatásokra és az azok tényleges elérésére vonatkozó adatoknak a teljes hiányát. A nyelvismeret hiánya jelentősen akadályozza az ukrán lakóhelyük elhagyására kényszerített személyeket a szolgáltatásokhoz való hozzáférésben. Összességében, a lakóhelyük elhagyására kényszerített személyek esetében Magyarországon szinte teljes mértékben hiányzik a nemi alapú erőszakkal kapcsolatos (GBV) szolgáltatásokhoz, a reprodukív egészségügyi ellátáshoz, a mentálhigiénés és pszichológiai támogatási (MHPSS), illetve jogi szolgáltatásokhoz, valamint az információkhoz való hozzáférés. Ezen túl a roma és LMBTQIA+ közösségek további diszkriminációs és védelmi aggályokkal szembesülnek.

Az otthonukat elhagyni kényszerülő nők anyagi erőforrásai kifogyóban vannak, és a többségük számára a készpénztámogatáshoz és a fenntartható lakhatáshoz való hozzáférés elérhetetlen marad. Ez egy olyan készülődő katasztrófa, ami elkerülhető lenne. Holisztikus és hozzáférhető készpénztámogatással a legtöbb nőt érintő, bizonyos legfőbb védelmi aggályok

– például a kizsákmányoló munka elfogadása, szexuális jellegű munka vállalása, valamint az emberkereskedelem vagy SEA áldozatává válás – elkerülhető.

A helyi szervezetek és a számos önkéntes csoport, amelyek a háború első napja óta mozgásban vannak és reagálnak, már kimerültek, a kapacitásukon felül terheltek és alulfinanszírozottak, szinte semmi pénz nem jut hozzájuk az alapvető program szerinti igények kielégítését célzó vészhelyzeti válaszlépésen keresztül. A helyi nőjogi szervezeteknek már eleve nehézséget okozott a magyar nők ellátása, és most további terheket rak rájuk az ukrán lakóhelyük elhagyására kényszerített személyeket célzó szolgáltatások hiányának betöltése. A felmérés idején a nemzetközi civil szervezetek és az ENSZ sok szervezetet megkerestek vagy támogattak már a menekültügyi válaszlépési alapokból, de elmondásuk szerint ezek a pénzüsszegek túlságosan kötöttek, és sokkal inkább tükrözik a nemzetközi prioritásokat, mint a tényleges helyi igényeket.

Az ukrán lakóhelyük elhagyására kényszerített személyek mozgására vonatkozó adatok vagy nem hozzáférhetőek, vagy szórványosak, vagy inkonzisztensek. Sok válaszadó nem tudta, hogy hány menekült érkezett Magyarországra, hol szállásolták el őket, vagy hogy hogyan tudnák nekik biztosítani a szolgáltatásokat és a szükséges információkat. A beáramlás első napjaira egyes területeken az élelmiszer- és egyéb ellátás akadozása volt jellemző, miközben az átfogóbb szolgáltatásokat biztosító szolgáltatási pontok kihasználtsága alacsony volt a hatóságok kommunikációjának hiánya következtében.

A nők és a gyerekek a menekültválság arca, és ők vannak a konfliktus tűzvonalában. A válság helyileg irányított, testreszabott válaszlépést igényel, amelyen keresztül a női szervezeteknek kellene befolyásolnia a humanitárius választ.

**„Kezdetben azt hittem, mindenünk
megvan ahhoz, hogy megoldjuk ezt a
válságot – de mostanra már nem így
gondolom.”** — A válasz-erőfeszítéseket
vezető magyar önkéntes

Magyarország-specifikus ajánlások

IKONJEGYZÉK			
			
Egyesült Nemzetek Szervezetének (ENSZ) szervezetei	Európai Unió	Fogadó országok kormányai	Ukrajna kormánya
			
Feminista filantrópia/ Feminista források	Tagállami adományozók	Helyi non-profit szervezetek	Nemzetközi non-profit szervezetek

- **A mentálhigiénés és pszichológiai támogatási (MHPSS) és nemi alapú erőszakeroszakkal (GBV) kapcsolatos szolgáltatások növelése és erősítése, hogy a szükséges nagyságrendben tudják kezelni a nők és lányok szükségleteit.** Ezt a nőjogi szervezetekkel együttműködésben kellene megvalósítani, a már meglévő munkájukra, tudásukra és szakértelmükre építkezve. Ha jól végzik, kielégíthetők a lakóhelyük elhagyására kényszerített személyek igényei, és közben javítható a nemi alapú erőszakkal (GBV) kapcsolatos szolgáltatások általános elérhetősége, beleértve a megelőzést és a válaszlépést is, minden nő és lány számára Magyarországon.

- **Annak biztosítása, hogy az FDP-k nemi alapú erőszakkal kapcsolatos, illetve szexuális és reprodukzív egészségügyi szükségleteinek kezelésére irányuló minden erőfeszítés tükrözze a realitást, valamint a nők jogaira és nőjogi szervezetekre nehezedő egyre nagyobb nyomást,** valamint a civil társadalom számára rendelkezésre álló tér zsugorodását Magyarországon.

- **Megfelelő és releváns intézkedések meghozása az emberkereskedelem megelőzésére és kezelésére.** A helyi nőjogi szervezetek és emberkereskedelem-ellenes szervek bevonása az országon és a régión belül, beleértve az Ukrajna és Magyarország közötti, határon átívelő együttműködést. Az emberkereskedelem célországainak – többek között Németország, Ausztria, Svájc, Hollandia, Belgium és az Egyesült Királyság – bevonása és ösztönzése arra, hogy dolgozzanak az áldozatazonosító rendszer kiépítésén, és biztosítsanak átfogó szolgáltatásokat a további szexuális kizsákmányolás megakadályozása érdekében, miután az emberkereskedelem áldozatai a másik országba megérkeztek.

- **A helyi civil szervezetek, nőjogi szervezetek és a kormányzat ellátása megfelelő erőforrásokkal, hogy biztonságos és fenntartható lakhatási megoldást tudjanak biztosítani közép- és hosszú távon az Ukrajnából menekülők számára.**

- **A háromoldalú tervezés (Magyarország kormánya, ENSZ és nemzetközi civil szervezetek) mielőbbi elkezdése az FDP-k élelmiszer-bizonytalanságának kezelésére Magyarországon.** A női szervezetek azonnali bevonása, mivel ezek a helyzetüknél fogva a legalkalmasabbak arra, hogy megfelelő

stratégiákat dolgozzanak ki és tartsanak fenn azoknak a negatív megküzdési mechanizmusoknak a kiküszöbölése, valamint a nőket és lányokat érő erőszak kockázatának csökkentése érdekében, melyek forrása az abból eredő fokozottabb bizonytalanság, hogy nem tudják saját maguk és családjuk élelmezését biztosítani.

- **Magyarország kormányának támogatása abban, hogy felelősen gyűjtse össze és nyilvánosan megossza az FDP-k demográfiai adataira és a segélyezési erőfeszítésekre vonatkozó információkat a védelem erősítése és a határon túli emberkereskedelem megakadályozás érdekében.** Az információ-megosztás rendszerbe foglalása, hogy a szolgáltatást nyújtó szervezetek számára lebontott adatok álljanak rendelkezésre az FDP-k vonatkozásában. A nem állami szereplőknek, az ENSZ vezetésével együtt, egy megosztott adatbázist kell kialakítaniuk a különböző szolgáltatásokra és az általuk használt információk pontokra vonatkozó információk összegyűjtése és nyilvános megosztása céljából.

- **Egy olyan online platform kialakítása, amely különböző nyelveken gyűjti az összes releváns adatot az FDP-k és a válságkezelési erőfeszítéseken dolgozó szakemberek számára.**

- **Magyarország kormányának ösztönzése, hogy:**

- ▶ Gyűjtse össze és nyilvánosan ossza meg az FDP-k pontos mozgását;
- ▶ Biztosítson méltányos bánásmódot minden FDP, köztük a harmadik országbeli állampolgárok és a romák számára is;

- ▶ Gondoskodjon arról, hogy a befogadási körülmények megfeleljenek az FDP-kre vonatkozó nemzetközi normáknak; valamint
- ▶ Biztosítsa, hogy minden FDP számára elérhető legyen a védelem és az integrációs támogatás, ha nem tudnak visszatérni a származási országukba.

- **Közvetlen támogatás biztosítása a helyi nőjogi, feminista és LMBTQIA+ szervezetek, és általánosságban a civil társaságok számára – függetlenül azok méretétől, földrajzi elhelyezkedésétől vagy regisztrációs állapotától – annak a szerepnek az elismeréseként, amelyet az élvonalbeli válaszlépésben játszanak. Biztosítani kell ezen szervezetek számára a szükséges időt, hogy stratégiaileg és fenntartható módon dolgozhassák ki a válaszlépésüket úgy, hogy az tükrözze a változó körülményeket.**

- **Azoknak a médiacsatornáknak a beazonosítása és használata, amelyekről ismert, hogy az FDP-k megbíznak bennük, és előnyben részesítik azokat.**

- **Annak biztosítása, hogy minden koordinációs struktúra kidolgozza az érintett populáció felé való elszámoltathatóság (AAP) mechanizmusait, amelyek inkluzívak, és figyelembe veszik az egyes csoportok által előnyben részesített médiát és kommunikációs módokat. Ki kell alakítani a humanitárius támogatásra szoruló személyekkel való kétirányú kommunikációt, amelyben a visszajelzéseket és panaszokat rögzítik, és a reagálás kellő időben történik.**

- **A nemzetközi civil szervezeteknek a lehetséges mértékben együtt kell működniük a kormánnyal a roma és egyéb népességcsoportok személyes iratai hiányának kezelésében, illetve abban, hogy kiterjesszék a hozzáférést az EU ideiglenes védelmi státuszához.**
-

II. A felmérés keretrendszerének áttekintése

A. Partneri együttműködés a nőjogi szervezetek támogatása érdekében

A VOICE és a HIAS⁷ osztja azt az elképzelést, hogy régió-szerte szükséges támogatni a nőjogi szervezeteket (WRO) és a női csoportokat abban, hogy vezető szerepet töltsenek be az Ukrajnával kapcsolatos humanitárius válaszlépés kezelésében.

⁷ A HIAS, a menekültek és menedékkérők számára létfontosságú szolgáltatásokat nyújtó nemzetközi zsidó humanitárius szervezet már több mint 130 éve segít az otthonukat elhagyni kényszerülőknek megfelelő fogadtatást, biztonságot és lehetőségeket találni. A jelenleg több mint 17 országban tevékenykedő HIAS a fő programterületein részt vesz az Ukrajnában zajló háborúra adott válaszlépésben, többek között a gazdasági befogadás, a mentálhigiénés és pszichológiai támogatás, a jogi védelem és a nemi alapú erőszak megelőzése és az arra való reagálás terén, fókuszterületként kezelve a nők, a lányok, és a magukat az LMBTQIA+ közösség tagjaiként azonosító személyek ellen elkövetett erőszakot.

A partneri együttműködés célja, hogy segítse a nőjogi szervezeteket, a helyi civil szervezeteket (CSO) és az informális csoportokat a humanitárius válaszlépés formálásában, felismerve a humanitárius vészhelyzetek nőkre, lányokra és a sokféle egyéb kockázatnak kitett csoportokra gyakorolt kivételes hatását. Kritikus fontosságú, hogy a humanitárius tevékenységek – mind Ukrajnában, mind a régióban – az ukrán és a regionális nőjogi aktivisták, nők vezette csoportok és civil szervezetek által a nemek közötti egyenlőség és a nők felemelése terén kivívott eredményekre épüljenek.

A helyi szervezetek által közvetlenül nyújtott szolgáltatások támogatása mellett a HIAS és a VOICE együttesen továbbra is hangoztatja annak fontosságát, hogy a helyi nőjogi szervezetek nem meghatározott célokra kapjanak támogatást a krízisalapokból.

A VOICE ismertetése

A VOICE hisz abban, hogy a humanitárius szektornak teljesítenie kell azon ígétét, hogy megvédi a nőket és lányokat – és hogy a nőknek és lányoknak maguknak kell vezetniük ezt a forradalmat. A világ egyik legrégebbi és legelterjedtebb emberi jogi sérelmével nézünk szembe: a nők és lányok ellen elkövetett erőszakkal (VAWG). A humanitárius vészhelyzetekben a nők és a lányok ellen elkövetett erőszak kezelését célzó hagyományos, hatástalan módszerekkel egy már bizonyított, de krónikusan kevésbé használt erőforrást állítunk szembe: a nők és lányok vezető szerepét.

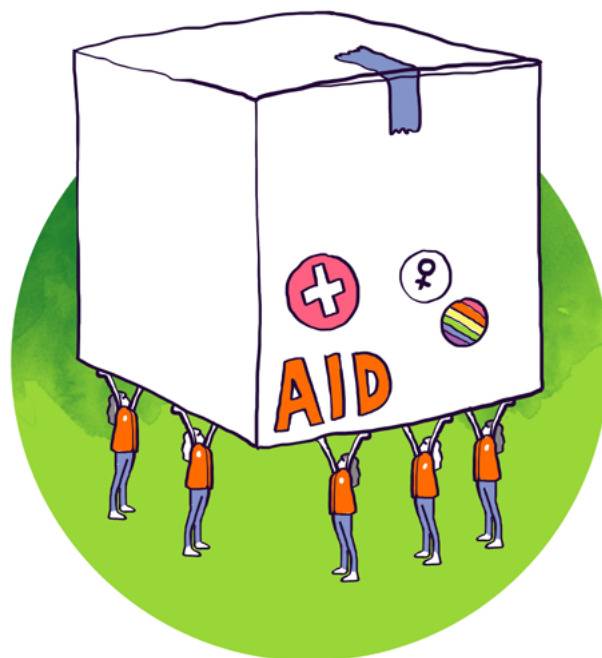
A VOICE megközelítése, ami a nőjogi gyakorlatokban gyökerezik, valami újat és fontosat vezet be a nők és a lányok ellen elkövetett erőszak megszüntetéséért folytatott küzdelembe. Egy olyan világ létrehozásán dolgozunk, amelyben a lányokra és nőkre tiszteletreméltó vezetőként tekintenek az erőszak eltörlésére irányuló megoldások tervezése és megvalósítása során – mind saját közösségeikben, mind a hatalom csarnokaiban. Végül soron a VOICE célja nagyobb mértékben, közvetlenül támogatni a helyi nőjogi szervezeteket és azok erőszakkal kapcsolatos megoldásait. Egyre több országban segítünk biztosítani a nők és lányok vezette szervezetek szükségleteit – ilyen például Afganisztán, Banglades, Kolumbia, Magyarország, Irak, Moldova, Mianmar, Pakisztán, Lengyelország, Románia, Szlovákia, Dél-Szudán, Szíria, Ukrajna, az Egyesült Államok, Venezuela és Jemen.

B. Amit eddig tettünk

A VOICE ebben a felmérésben alkalmazott megközelítése a bevált nemzetközi gyakorlatokra, valamint a hálózatunk által azonosított nőjogi szervezetek köré épül. A nőjogi szervezetekre irányuló fókuszunk alapja az a felismerés, hogy

mindig is ezek a szervezetek voltak és lesznek az elsők, akik reagálnak, és ők rendelkeznek a legkreatívabb és legidősebb megoldásokkal a nőket és lányokat fenyegető kockázatok kezelésére.

A VOICE felmérést végző csapata hét napot töltött Magyarországon ennek a gyors felmérések az elvégzésével, ami az Ukrajnában dúló háború által érintett nők és lányok szükségleteire, valamint a vészhelyzetre reagáló nőjogi szervezetek, civil szervezetek és csoportok szükségleteire fókuszál.⁸

⁸ Az átfogó felmérési keretrendszer megtervezésében és megalkotásában a következő csoportok vettek részt: a nők és a lányok ellen elkövetett erőszakkal foglalkozó (VAWG) és nőjogi aktivisták, kelet-európai és ukrán gyakorló orvosok, a nemi alapú vészhelyzeti erőszak (GBViE) területén képzett technikai specialisták, konfliktushelyzeti egészségügyi/ápoló személyzet, szexuális és reprodukció egészségügyi (SRH) szakértő, LMBTQIA+ terapeuták és aktivisták, traumakezelésben jártas stabilizációs szakértő, valamint a VOICE vezetőségi csapatának tagjai, köztük az ügyvezető igazgató és a vészhelyzeti reakcióért felelős igazgató. Ez a dinamikus csapat globális, regionális és helyi szakértelmet elegyített a nyelvi készségek széles skálájával, valamint az Ukrajnával és Kelet-Európával való mély kapcsolattal - a VOICE által a régióban folytatott többéves munkára és a felmérő csapat speciális és egyedi szakértelmére építve.

A felmérés során a következő kulcsfontosságú információs interjúkat (KII) és helyszíni megfigyeléseket végeztük el:⁹

► 23 KII a következőkkel: 7 helyi szervezet vezetője, 2 férfi rendőr, 3 önkéntes, akik menedékhelyet vezetnek és szállást biztosítanak az otthonukat elhagyni kényszerülők számára, 8 ENSZ szervezeti munkatárs és 3 ukrán diaszpórába tartozó nő.

► 11 helyszíni megfigyelés a következő helyszíneken: 1 határátkelő, 3 menedékhelyi telephely és 7 szervezeti szolgáltatási pont

A felmérés során a VOICE csapat a védelmi munkacsoport koordinációs megbeszélésein is részt vett.

Minden megosztott információt bizalmasként kezeltünk, hogy megfeleljünk a „Ne árts!” alapelv követelményeinek. A felmérés révén a csapat tiszta képet tudott alkotni a nők és a lányok ellen elkövetett erőszak átható kockázatairól a vészhelyzeti válaszlépés teljes keresztmetszetében, valamint arról, hogy ezek a kockázatok milyen kapcsolatban állnak az alapvető szolgáltatások hozzáférhetőségével.

C. Korlátok

A változó és összetett környezetben történő adatgyűjtés gyors jellege miatt ez egy gyors felmérés volt, amelynek nem volt célja az átfogó kockázat- és szükségletfelmérés. Az időbeli korlátok mellett biztonsági aggályok is felmerültek. A megközelítés alapja és vezérelve az etikai szempontokhoz való ragaszkodás volt, ami időnként meggátolta az interjúk és beszélgetések létrejöttét. Sok esetben a látható trauma olyan szintű volt, hogy nem lett volna etikus más védelmi kérdéseket feltenni. Végezetül pedig nagy kihívást jelentett az információszerzés Magyarországon, és bár a hivatalos számok és adatok háromszöggelve lettek, szinte lehetetlen volt konzisztens és megbízható információforrást találni.

Az öt felmért határországból (Magyarország, Lengyelország, Románia, Moldova és Szlovákia) készített interjúk során a menekülő ukrán nők gyakran vonakodtak beszélni vagy „panaszkodni”, és hálájukat fejezték ki azért a segítségért, amit kaptak. Ez felveti a kérdést, hogy a nők beszámolóikban enyhítették-e az erőszak előfordulását és kockázatát.

⁹ A kérdések a következő vizsgálati körök köré csoportosultak: a nők és lányok aggályai a határ átlépésekor és mozgás közben, általános biztonsági aggályok a jelenlegi tartózkodási helyükön, bármilyen nemű diszkrimináció, amit az egyes csoportok tapasztaltak, vagy aminek a szemtanúk szerint áldozatai voltak, a nőket és lányokat érintő nemi alapú erőszak kockázata (beleértve a szexuális kizsákmányolást és bántalmazást is), a létesítmények és szolgáltatások rendelkezésre állása és hozzáférhetősége, a készpénztámogatás, készpénzelosztás, készpénzhez való hozzáférés, a pénzügyi erőforrásaik megmaradó része, a menedékhelyek és magánszállások, valamint a hozzájuk kapcsolódó kockázatok és aggályok, a jogi dokumentáció és a jogi szolgáltatások hozzáférhetősége, az egészségügyi szolgáltatások elérhetősége, beleértve a szexuális és reprodukció egészségügyi szolgáltatásokat, például a nemi erőszak klinikai kezelését, abortuszt, szülés előtti és utáni ellátást, a jó és megfelelő munkához való hozzáférés, valamint a nyelvi akadálymentesség a meglévő szolgáltatásokon keresztül.

Ukrajna térképe

III. Magyarországi háttéradatok

A. A humanitárius véssz helyzet Magyarországon

2022. május 15-ig több, mint 600 000 személy – főként ukrán – lépett be Magyarországra az Ukrajnában zajló háború elől menekülve.¹⁰ Ezek a menekülő személyek (FDP) olyan politikai légkörbe lépnek be, ahol migránsellenes és emberi jog ellenes hangulat uralkodik, valamint a magyar vezetők idegengyűlölő retorikájukról és tetteikről váltak ismertté. A migránsokat fogadó rendszer lebontása az elmúlt néhány évben – éppúgy, mint a nemzetközi és humanitárius szervezetekre vonatkozó megszorító jogi keretrendszer – megbéklyózza az országnak az Ukrajnából beáramló népesség kezelésére való képességét. A jobboldali kormány célkeresztjében továbbra is szerepel a civil szervezetek zaklatása és finanszírozásának

csökkentése annak ellenére, hogy ehhez a humanitárius válaszlépéshez ők csatlakoztak elsőként.

Az Ukrajnában zajló háború kapcsán Magyarország a világ előtt úgy állítja be magát, hogy befogadó a menekülőkkel és menedékjogot kérőkkel szemben. A valóságban viszont a menekülők alapvető szükségletei nincsenek kielégítve Magyarországon, és gyakorta kell szembenézniük a kizsákmányolás, a nélkülözés, az éhezés és a nemi alapú erőszak (GBV) kockázatával, beleértve az emberkereskedelmet is. A magyar kormány mintha szándékosan arra készítelné a menekülteket, hogy továbbmenjenek, és Magyarországot csupán áthaladási országnak tekintsék.

2018. szeptemberében az Emberi Jogi Tanács 39. ülésén Magyarország külügyminisztere, Szijjártó Péter azt hangoztatta, hogy „Magyarország soha nem lesz a migránsok nemzete”, valamint hogy „a migráció nem emberi jog”. Beszédében a migránsokat úgy festette le, mint akik alapvető veszélyt jelentenek a magyar kultúrára,

¹⁰ UNHCR. “Operational Data Portal.” *Ukraine Refugee Situation*, May 15, 2022, <https://data2.unhcr.org/en/situations/ukraine>.

identitásra és örökségre, és kijelentette, hogy a magyar embereknek „joguk van nem beengedni az országunkba azokat a személyeket, akik nem tartják tiszteletben ezeket a tényezőket”, hivatkozva az ország „keresztény kultúrájára és hagyományaira”, valamint a nemzetbiztonságra gyakorolt hatásra.¹¹

A nemzetközi és humanitárius szervezeteket érintő megszorító jogi keretrendszer megnehezíti mind az FDP, mind a migráns populáció támogatását. Az ENSZ szereplők és nemzetközi civil szervezetek (INGO) általi humanitárius célú hozzáférést kezdetben megtagadta a kormány, a válaszlépést inkább néhány vallási alapú szervezet hatókörébe delegálta. Az a néhány nemzetközi szereplő, aki a háborút megelőzően már jelen volt az országban, mostanra már bevezetett valamilyen alapszintű humanitárius koordinációt, de úgy tűnik, a kormánynak nem áll szándékban koordinált válaszlépést kialakítani az ukrán válságra reagálásként.

A védelmi munkacsapatot az UNHCR vezeti, valamint egy alapvető szükségleteket célzó munkacsoport is kialakításra került mostanra, amely a menedék, élelmiszer és készpénz terén nyújtott segítséget oldja meg. A helyi civil szervezetek arról panaszkodnak, hogy ezek a struktúrák leginkább csak „az ENSZ párbeszéde az ENSZ-szel,” mindennemű helyi bevonódás és védőszemüveg nélkül. A nők, lányok és szervezeteik tanúsága szerint velük nem konzultáltak a koordinációs erőfeszítések során, és úgy tűnik, nincs helyük semmilyen humanitárius döntéshozatalban sem. Mint megjegyeztük, a nőjogi szervezetek megkezdték a saját, több szektorra kiterjedő reagálásuk koordinálását, de az ő finanszírozásuk minimális, és többségük nem képzett és tapasztalt a humanitárius elvek és normák terén.

¹¹ Shameem, Naureen. (2021). *Rights at Risk: Time for Action*. Association for Women's Right in Development (AWID). <https://awid.org/ours-2021>.

Május 10-ig csupán 20 275 ukrán személy igényelt ideiglenes védelmi státuszt (TPS) Magyarországon.¹² Az Ukrajna területéről érkező harmadik országbeli személyek már nem jogosultak TPS igénylésére Magyarországon; ők csupán 30 napig, és korlátozott jogokkal tartózkodhatnak Magyarországon.^{13,14} Nem ismert azoknak az FDP-knek a száma, akik hosszadalmas vízumigénylési eljárást indítottak az Egyesült Államokba, Kanadába vagy az Egyesült Királyságba. Egyes menekültek visszatérnek Magyarországra Lengyelországból, Németországból és Olaszországból, mert ezek az országok „megteltek”.

Mivel a férfiak nem hagyhatják el Ukrajnát, a legkülönbébb nők és gyermekek teszik ki az Ukrajnából elmenekült 600 000 személy túlnyomó többségét. Magyarországra inkább tranzitországgként lehet tekinteni, mintsem a menekültek célállomásaként, viszont néhányan egyértelműen az országban maradnak. Azok, akik maradnak, gyakran éppen a legbizonytalanabb helyzetben lévők – az anyagilag hátrányos helyzetben lévő csoportok, akiknek nincs hozzáférésük mobiltelefonhoz, internethez, közösségi hálózatokhoz vagy kapcsolatokhoz Ukrajnán kívül. Ilyenek az idősek, a roma származású menekültek, valamint az Ukrajna elzárt, vidéki területeiről érkező személyek. Nincs kialakult rendszere a speciális segítségnyújtásnak, ami segítene nekik eligazodni a magyar rendszerek között, megszerezni a TSP-státuszt vagy a státuszhoz kapcsolódó juttatásokhoz, például

¹² Magyarország: Ukraine situation inter-agency update, UNHCR, 2022. május 10., <https://reliefweb.int/report/hungary/hungary-ukraine-situation-inter-agency-update-10-may-2022>.

¹³ Magyar Közlöny, 44. szám, 2022. március 7. <https://magyarkozlony.hu/dokumentumok/d98058216e0e225e56baf304d5470bc38736c590/megtekintes>.

¹⁴ According to information from the Hungarian Helsinki Committee, Third-country nationals can apply for a 30-day temporary residency with access to accommodation as a third-country resident coming from Ukraine. However, this does not allow FDPs to enter employment in Hungary, nor does it allow them to travel within the EU.

készpénztámogatáshoz hozzájutni. Így sérülékenyek a számos védelmi kockázattal és a munkahelyi kizsákmányolással szemben.

Az ukrán FDP-k számára a nyelv jelentős akadály, mivel a magyar nyelv teljes mértékben különbözik a szláv nyelvektől, amilyen például az ukrán, a szlovák, a lengyel vagy az orosz. Viszont a mai Magyarország, Szlovákia és Ukrajna között elterülő kárpátaljai régióban élő roma csoportok főként magyar nyelvűek.

Bár jelentős civil támogatás érkezett az ukrán FDP-k számára, ez nem jelent fenntartható megoldást az alapvető szükségleteik és védelmi aggályaik megoldására. Az ukránok egy erős közösségi média csoportot hoztak létre, amely hatékonyan oszt meg információt más ukránokkal, de vannak, akik kihullanak a réseken, és láthatatlanok maradnak.

Egyszer meg fog indulni a segélyező pénzüsszegek áramlása az Európai Unióból, de arra még várni kell. Támogatási ígéret érkezett az USAID felől is, de ennek az időzítése még nem ismert. A szolgáltatókkal folytatott interjúk során nem kerültek említésre váratlan események kezelését célzó tervek, és előfordulhat, hogy maguk az FDP-k sincsenek tisztában azzal, hogy az Ukrajnába való visszatérésük az eredetileg elképzeltnél hosszabb időbe is beletelhet. Ennek megfelelően fenntarthatóbb megközelítés kialakítására van szükség a magyarországi ukrán FDP-k helyzetével kapcsolatosan.

B. Magyarország kormánya és a civil közösségek megszorításai

A 2022. áprilisában újraválasztott miniszterelnök, Orbán Viktor, aki már 2010 óta tölti be ezt a pozíciót, homofób, ultrakonzervatív és jogkorlátozó politikájáról híres. Továbbra is a kormánybarát médiát felhasználva veszi

célba a civil szervezeteket és az emberi jogok védelmezőit, és szigorú megszorító intézkedésekkel zsugorítja tovább a civil társaságokat. Egy 2021-es Human Rights Watch jelentés szerint a kormány szisztematikusan támadja a jogállamiságot, a tudományos szféra és a média függetlenségét, az LMBTQIA+ személyek jogait, valamint az egészséghez, menedékhoz és migrációhoz való jogot, továbbá hatalmas nyomás és szigorú ellenőrzés alá helyezi a civil szervezeteket.

2017-ben Magyarország elfogadta a nonprofit-törvényt, ami megköveteli, hogy a civil szervezetek külföldi finanszírozásuként regisztrálják magukat, ha egy adóéven belül több mint 7,2 millió Forint (kb. 24. 200 USD) támogatást kapnak külföldi forrásból (beleértve a magánszemélyeket, alapítványokat, kormányzatokat és szervezeteket is).¹⁵ 2018-ban a Magyarországon tapasztalható egyre elnyomóbb politikai és jogi környezet következtében az Open Society Foundation úgy döntött, hogy beszünteti nemzetközi műveleteit Budapesten.¹⁶ Ezt követően a Soros György nevéhez kapcsolódó Közép-Európai Egyetem is kivonult Magyarországról, és a jogvédők kulcsfontosságú támogatói ürt hagytak maguk után a progresszív szervezetek és a nők jogaival kapcsolatos szolgáltatásokat nyújtó szervezetek finanszírozásában.

¹⁵ International Center for Not-for-Profit Law (ICNL). *Nonprofit Law in Hungary*. Council on Foundations, February 2021, <https://www.cof.org/sites/default/files/documents/files/Hungary/Hungary-Note-September-2019.pdf>.

¹⁶ "The Open Society Foundations to Close International Operations in Budapest". *Open Society Foundations*, 2022. május 15., <https://www.opensocietyfoundations.org/newsroom/open-society-foundations-close-international-operations-budapest>.

„A nők teste felett már régóta csatároznak a magyar nők esetében, erre most idejön a nemzetközi közösség, és csak az Ukrajnából érkező FDP-kre fókuszál, miközben mi már évek óta kongatjuk a vészharangokat, hogy milyen nagy szükség lenne a nők jogaira koncentrálni Magyarországon” – helyi nőjogi szervezet

A civil társaságok támadása és a már eleve korlátozott finanszírozás visszaszorítása tovább gyengítette a társadalmi igazságossági mozgalmak erejét, és kedvezett a szélső-jobboldali fundamentalizmus és a jogkorlátozó csoportok terjedésének. Az emberi jogok védelmezőire „Soros-ügynökök” vagy „nemzetbiztonsági kockázat” megnevezéssel hivatkozik a kormánybarát média, és az erőszak, a cenzúra és a támadások magas fokú kockázatának vannak kitéve.

Magyarországon olyan helyzetben történik a menekültválság kezelése, ahol rasszista, romaellenes, migránsellenes és a jogkorlátozó nézetek uralkodnak a közbeszédben és a politikában. Jól értesült források azzal vádolják a kormányt, hogy az szándékosan teremt olyan környezetet, ahol az Ukrajnából érkező FDP-k mozgására vonatkozó adatok vagy nem hozzáférhetőek, vagy szórványosak, vagy inkonzisztensek. A helyi és nemzetközi civil szervezetek munkatársai nem rendelkeztek megbízható adatokkal az érkező, Magyarországon tartózkodó vagy azon átutazó FDP-k számával, az FDP-k elszállásolási helyével, valamint azzal kapcsolatosan, hogy hogyan érhetik el ezeket a csoportokat, hogy szolgáltatásokat biztosítsanak a számukra.

A magyar tisztviselők kicsinyítik a probléma méretét és a benne érintettekre leselkedő kockázatok mértékét. Azt állítják, hogy nulla (0) kíséret nélküli kiskorú lépett át a határon, ami nem lehet igaz. A legfontosabb határátkelőn a rendőrség a VOICE csapatának azt nyilatkozta, hogy a nők és lányok számára „nincs kockázat” a tranzit során, és hogy semmilyen intézkedéssel nem kell őket védeni. Amikor megkérdeztük, hogy a sok magyar férfi a határon, akik kézzel írt táblákon kínálnak az ukrán nőknek munkalehetőséget (ami az emberkereskedelem vagy a kizsákmányoló-/kényszermunka valószínűsíthető jele lehet), ad-e bármilyen aggályra okot, a rendőrök azt felelték, hogy nem.

C. A nemi alapú erőszak korábban fennálló elterjedtsége Magyarországon és a meglévő jogi keretrendszer

A családon belüli erőszak csak 2013. júliusában vált konkrét bűncselekménnyé Magyarországon; ugyanakkor a Human Rights Watch azt találta, hogy a joghézagok és a törvény szegényes alkalmazása következtében a nők megfelelő védelem nélkül maradnak a nemi alapú erőszak eseteiben. Az utóbbi években az ilyen védelmi terek még kisebbre zsugorodtak, amikor a jobboldali populizmus következtében erősödött a nőellenes és LMBTQIA+ ellenes retorika. Az Európai Unió Alapjogi Ügynökségének 2014-es felmérése alapján Magyarországon a nők 28%-a szenvedett el fizikai és/vagy szexuális bántalmazást az aktuális vagy korábbi partnerétől vagy más személytől 15 éves kora után,¹⁷ a nők 27%-a szenvedett el fizikai vagy szexuális bántalmazást felnőtt elkövetőtől

¹⁷ “Survey on violence against women in EU (2012).” European Union Agency for Fundamental Rights, 2014, <https://fra.europa.eu/en/publications-and-resources/data-and-maps/survey-data-explorer-violence-against-women-survey>.

15 éves kora előtt, és a nők 49%-a tapasztalt érzelmi/pszichés erőszakot a kapcsolataiban. A COVID-19 pandémia alatt a párkapcsolati erőszak aránya a jelentések szerint még magasabbra nőtt.¹⁸

2020. májusában Magyarország Parlamentje megakadályozta az Európai Tanács Isztambuli Egyezmény néven ismert, a nők elleni és a családon belüli erőszak megelőzéséről és felszámolásáról szóló egyezményének ratifikálását annak ellenére, hogy az ország az egyezményt 2014. március 14.-én aláírta.¹⁹ A ratifikálás megtagadásának indoklása az volt, hogy az egyezmény aláássa a „hagyományos családi értékeket”, „ösztönzi a homoszexualitást”, „destruktív genderideológiákat népszerűsít”, és támogatja az „illegális migrációt”.²⁰ Egy új törvény azt is ellehetetlenítette, hogy a transznemű vagy interszexuális személyek megváltoztassák a születéskori biológiai vagy társadalmi nemüket – ezáltal további zaklatás, diszkrimináció és akár erőszak kockázatának is kitéve őket a mindennapos élethelyzetekben, ahol a személyazonosító okmányaikat használniuk kell.²¹ A magyar törvények továbbra sem engedélyezik a vészhelyzeti fogamzásgátláshoz való észszerű hozzáférést, és gátolják az

abortusz elérhetőségét. Az aktivisták attól tartanak, hogy további akadályok várhatók.²²

D. Az általános egészségügyi rendszer Magyarországon

Ha az FDP-k képesek eligazodni a rendszerben és TPS státuszt vagy menedékjogot kapnak Magyarországon, akkor jog szerint hozzáférhetnek az egészségügyi szolgáltatásokhoz. A valóságban azonban az egészségügyi ellátó rendszer nagyon lassú, és sok páciens állapota romlik, miközben az ellátásra vár. Magyarország a GDP csupán 4,7%-át fordítja az egészségügyre, ami Európában a 4. legalacsonyabb érték.²³ A rendszert főként a Nemzeti Egészségbiztosítási Alapkezelő és az adók révén finanszírozzák. Egyetlen egészségbiztosítási alapra épül, ami szinte az összes lakos ellátását biztosítja. Viszont a juttatási csomag más EU országokéhoz képest viszonylag korlátozott. A nemzeti kormány felelős a stratégiai irány meghatározásáért, a finanszírozás szabályozásáért, a szabályozás megalkotásáért és betartatásáért, valamint a legtöbb járóbeteg -szakrendelés és fekvőbeteg -ellátás biztosításáért.²⁴

Bár Magyarországra nem érkezett akkora menekültáradat, mint a régió többi országába, a kormány a határátkelő helyeken gondoskodott a sürgősségi és alapvető egészségügyi ellátás elérhetőségéről, és a nemzeti tartalékból

¹⁸ Bucsky Péter. „Másfélszerezére nőtt márciusban a családon belüli erőszak, a bűnözés negyedével csökkent.” G7, 2020. április 23., <https://g7.hu/adat/20200423/masfelszeresere-nott-marciusban-a-csaladon-beluli-eroszak-a-bunozes-negyedével-csokkent/>.

¹⁹ "Chart of signatures and ratifications of Treaty 210". Council of Europe Portal, 2022. május 14. <https://www.coe.int/en/web/conventions/full-list?module=signatures-by-treaty&treaty=210>. Accessed May 14, 2022 Hozzáférés: 2022. május 14.

²⁰ Margolis, Hillary. "Hungary Rejects Opportunity to Protect Women from Violence. Government Blocks Key Treaty as Covid-19 Exposes Scale of Domestic Abuse". Human Rights Watch, 2020. május 8., <https://www.hrw.org/news/2020/05/08/hungary-rejects-opportunity-protect-women-violence>.

²¹ Human Rights Watch. World Report 2021: Hungary Events of 2020. 2021, <https://www.hrw.org/world-report/2021/country-chapters/hungary>.

²² Human Rights Watch. Submission to the Committee on the Elimination of Discrimination against Women on Hungary 80th pre-session. 2021. február 12., <https://www.hrw.org/news/2021/02/12/submission-committee-elimination-discrimination-against-women-hungary>.

²³ Inotai Edit. „Hungary's health system has radical surgery". Balkan Insight, 2022. április 20., <https://balkaninsight.com/2021/04/20/hungarys-health-system-has-radical-surgery/>.

²⁴ Gaál Péter, et al. „Hungary: health system review 2011". Health Systems in Transition, vol. 13, n.o 5, 2011. június 17., <https://eurohealthobservatory.who.int/countries/hungary>.

biztosítja a gyógyszerek közvetlen elérhetőségét is.²⁵ Mobil egészségügyi központokat telepítettek a helyi városokba, amelyek pszichoszociális támogatást és egészségügyi ellátást biztosítanak. Az ilyen kezdeményezések ellenére a menekültek egészségügybe való integrálásának fő akadályai megmaradtak, és a diszkrimináció, valamint általánosságban a menekültek korlátozott támogatása nagy valószínűséggel tovább korlátozza számukra az ellátáshoz való hozzáférést.

²⁵ Veres Kristóf. „Health Care at Hungary’s Border”. *Think Global Health*, 2022. március 18., <https://www.thinkglobalhealth.org/article/health-care-hungarys-border>.

IV. Megállapítások

A nőjogi szervezetek és az otthonukat elhagyni kényszerülő nők arról számoltak be, hogy legnagyobb aggályuk az emberkereskedelem, a szexuális kizsákmányolás és bántalmazás; az, hogy nem tudják kielégíteni az alapvető szükségleteiket, különösen az élelmiszerbiztonság tekintetében; a megfelelő munkához való hozzáférés; valamint általánosságban a szolgáltatásokhoz való hozzáférés hiánya.

A válaszlépés komplexitása megkívánja, hogy a nemzetközi közösség meghaladja a gyakorta végtelenen leegyszerűsített humanitárius nemi alapú erőszak diskurzust, és másként kezdjen gondolkodni a hatalom, az erőszak, a férfi kiváltságok, a mozgalompépítés és a gyógyulás témaköreiről. A jelentés más részeihez hasonlóan a Megállapítások szakasz is a nők elnyomásának gyökerénél húzódó erőszak keresztmetszeti feminista elemzésére, valamint annak megértésére épül, hogy ezt hogyan szövi át a faj, az antiszemitizmus, az osztály, a szexuális irányultság és a genderazonosság kérdésköre. Három hónappal az ukrán háború kitörését követően – és több, mint 2 millió ember válasza alapján, akiknek 90%-a nő vagy gyermek – egyértelmű, hogy a feladatellátóknak (beleértve a nemzetközi civil szervezeteket és az ENSZ-t is) nem sikerült teljesíteniük saját globális kötelezettségvállalásukat a humanitárius válaszlépés lokalizálása mellett, valamint a nőkkel és lányokkal szembeni óriási kötelezettségvállalásukat, többek között abban, hogy szisztematikusan módot teremtenek számukra a válaszlépés megtervezésére és vezetésére, valamint hogy beépítik nézeteiket a humanitárius programciklus minden szakaszába. Kritikus fontosságú, hogy a nemzetközi közösség megértse azokat a kompromisszumokat, amelyeket – sürgős beavatkozás hiányában – a nők továbbra is meghozni kényszerülnek a saját biztonságuk és jóllétük, valamint a legalapvetőbb szükségleteik kielégítése között.

A. A női szervezetek, csoportok és kollektívák szükségletei és kockázatai

„A női szervezetek [Magyarországon] már régóta fuldokolnak.” – helyi nőjogi szervezet

A kormány demokráciaellenes retorikája és intézkedései következtében az elmúlt évtizedben jelentősen csökkent Magyarországon az emberi jogok terén tevékenykedő személyek száma. A feminista kezdeményezések és nőjogi szervezetek finanszírozását megnyirbálták, bár feladataik hatalmasra nőttek az ellenséges működési környezetben. A nemi alapú erőszakkal kapcsolatos szolgáltatások biztosítása a nők és a nem genderazonos személyek számára már régóta kihívást jelent Magyarországon. A nőjogi szervezetek erejüket megfeszítve igyekeztek kielégíteni a magyar nők szükségleteit, és most az Ukrajnából érkező menekültekkel és menekültekért is dolgoznak, hogy kitöltsék az egyre szélesedő szakadékot.

Sok nőjogi szervezet lépett koalícióra szexuális és reprodukív egészségügyi és jogi (SRHR) szervezetekkel, hogy közösen tervezzék meg a koordinált válaszfellépéstválaszlépést az Ukránukrán háborúra. A helyzetre reagáló erőfeszítések közé tartoznak a nemi alapú erőszakkal (GBV), illetve szexuális és reprodukív egészségüggyel (SRH) kapcsolatos információk megosztása, az SRHR szolgáltatásokhoz való irányítás, a vészhelyzeti fogamzásgátláshoz való hozzáférés és az abortusz, a nemi úton terjedő fertőzések (STI) tesztelése, valamint a szexuális és nemi erőszak áldozatainak sürgősségi

klinikai ellátása. Végezetül tervezik, hogy jogi támogatást és kíséretet is biztosítanak a nemi alapú erőszak eseteinek jelentéséhez, mivel a helyi rendőrségen nem beszélnek sem az ukrán, sem az orosz nyelvet.

Működik egy segélyvonal, amely a várandós gyermekes nőknek nyújt segítséget, valamint a helyi nőjogi szervezetek segítenek a nőknek hozzáférni a pszichoszociális és egészségügyi támogatáshoz a gyermekszülés, valamint a szülés előtti és utáni gondozás során. A nőjogi szervezetek tervezik, hogy növelik az önkéntesek és arcvonalbeli segítők információ-megosztását és kapacitását, ezzel biztosítva, hogy munkájukban tájékozottak legyenek a traumákkal és a nemi alapú erőszakkal kapcsolatosan.

A nőjogi szervezetek gyanakvóak a kormányhoz köthető nagyobb civil szervezetekkel (GONGO) szemben, akiket azzal vádolnak, hogy beszivárognak a civil szervezetek helyére, és felszippantják a korlátozott erőforrásokat. Úgy vélik, ez is egy kormányzati stratégia a civil szervezetek mozgásterének további szűkítésére. Jelenleg ki vannak zárva: nincs információjuk arról, hogy az FDP-k hol vannak elszállásolva, hogy hogyan reagál a kormány, és hogy ők hogyan tudnának besegíteni.

A nőjogi szervezetek jelenleg túlélő módban működnek, és a folytatáshoz sürgősen hosszú távú finanszírozásra és rugalmas alaptámogatásra lenne szükségük. Az adományozók folyamatosan keresik a helyi szervezeteket, különösen a nőjogi szervezeteket, és egyértelművé vált, hogy az adományozók nyomást gyakorolnak és mértéktelen terheket rónak ezekre a szervezetekre. A nőjogi szervezetektől elvárják, hogy a lehető leghamarabb tervezzék meg és kezdjék el a tevékenységeket, mégpedig a nemzetközi civil szervezetek és az ENSZ prioritásainak megfelelően, nem pedig a ténylegesen a helyszínen felmerülő szükségletek szerint. Nem

kapnak elegendő időt a felelős tevékenységek oly módon történő stratégiai és fenntartható kidolgozására, ami tükrözné a folyamatosan változó feltételeket.

„Azt várják tőlünk [az adományozók], hogy olyan tevékenységet vállaljunk fel, amelyek hosszú távon nem feltétlenül realisztikusak, fenntarthatóak, hatékonyak vagy ígéretesek. Hosszas megbeszéléseket, gyakori friss híreket, valamint az egyes adományozók saját belső szóhasználatának és rendszereinek megfelelően testre szabott bonyolult javaslatokat várnak el tőlünk. Ezeket szoros határidővel várják, és ezt úgy kérik tőlünk, hogy már eleve túlterheltek vagyunk. Ha egyszer vészhelyzet van, és elvárják, hogy azonnali jelentéseket küldjünk, amit nem kellene elvárniuk, úgy érezzük, hogy lehetnének annyira nagyvonalúak, hogy ne kényszerítsenek minket arra, hogy megismerjük a rendszereiket és többszörös köröket fussunk, hanem készíthetnének egy egyszerűsített igénylési eljárást.”

— Helyi nőjogi szervezet

B. Emberkereskedelem és egyéb, nemi alapú erőszakkal kapcsolatos kockázatok

Az emberkereskedelem, a kizsákmányoló foglalkoztatás, a szexuális kizsákmányolás és bántalmazás (SEA) meglétét már jelentették önkéntesek, és nyugodtan feltételezhető, hogy

a legsérülékenyebb csoportok (lásd alább) magasabb fokú kockázatnak vannak kitéve. Az emberkereskedelem több ponton és több módon történik, különösen a határon, de azt is jelentették már, hogy külföldiek jönnek Magyarországra azért, hogy embereket csempésszenek. A roma és egyéb, mélyszegénységből érkező nők és lányok általánosságban nagyobb kockázatnak vannak kitéve. A nőknek nem sok lehetőségük van, ha ilyen erőszakkal találkoznak; a rendőrségen nem beszélik az ukrán nyelvet, és kevesen vélik úgy, hogy a rendőrség komolyan venné a menekültekkel szemben elkövetett bűncselekményeket.

Az emberkereskedelem szokásos útvonala Magyarországról nyugatra, leginkább Németországba, Ausztriába, Svájcba, Hollandiába, Belgiumba és az Egyesült Királyságba vezet. A nyugati országoknak különös figyelmet kell szentelniük a Magyarországról érkező emberkereskedelem potenciális áldozataira, mivel a magyar hatóságok beavatkozására nem lehet számítani. Éppen ezért fontos felhasználni a korábbi embercsempész útvonalakra vonatkozó

információkat, valamint elemezni a magyar kormány beavatkozásának hiányát.

A kizsákmányoló foglalkoztatás sokféle formát ölthet. Tekintve, hogy nem érhető el étel és szállás, és a nyelvi korlát is fennáll, a menekültek komoly hátrányban vannak a potenciális foglalkoztatókkal szemben. Voltak közvetlen jelentések arra vonatkozóan, hogy nőknek szállodai munkát ígértek, majd fizetetlen próbaidőben kellett dolgozniuk. Létezik a fekete munkaerőpiac is, ami súlyosan kizsákmányolja és alulfizeti az FDP nőket és egyes 18 év alatti gyerekeket.

„Vegyészként dolgozott, és most egy étteremben takarít és mosogat reggel 11-től este 11-ig. Még arra sincs ideje, hogy a lányával találkozzon.”
– FDP szolgáltatásokat végző önkéntes

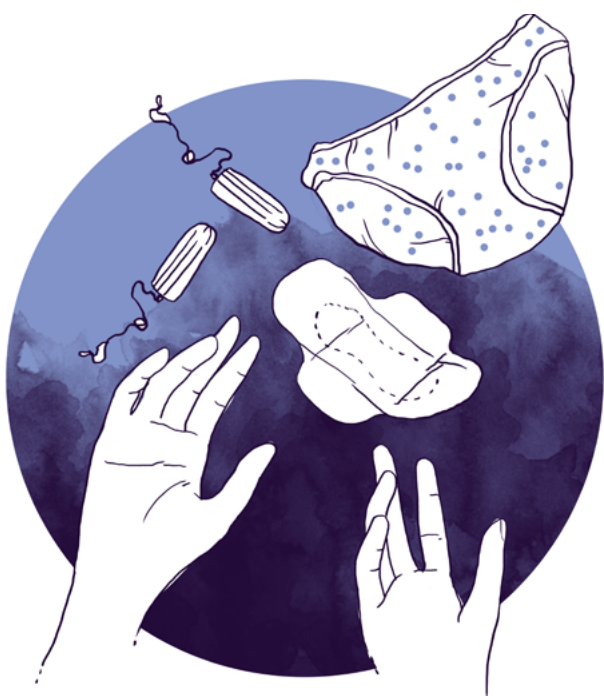
Mint a legtöbb – ha nem az összes – vészhelyzet esetén globális viszonylatban, azok közül néhányan, akiknek az lenne a feladatuk, hogy az otthonukat elhagyni kényszerülőket segítsék, önkéntesi és szervezeti munkatársi pozíciójukkal visszaélve kizsákmányolják az embereket. Közvetlen jelentés érkezett egy olyan esetről, amikor egy önkéntes megígérte, hogy ételt visz az ideiglenes szálláshelyre az embereknek, és amikor megérkezett, az anyától szexuális ellenszolgáltatást kért az ételért cserébe, és azt, hogy legyen a felesége.

Amikor a nőkre és gyerekekre leselkedő kockázatokról kérdezték, egy önkéntes így válaszolt: „Nagyon kiszolgáltatottak itt, sok itt az erőszak, fizikai bántalmazás, szexuális zaklatás .. Mi az, ami miatt nem kell aggódnom?”

C. A menedékhely, a fenntartható szállás, és a bizonytalan élelmezés kockázatai

Számos, önkéntesek által üzemeltetett vagy vezetett ideiglenes vagy átmeneti menedékhely hősies erőfeszítéseket tesz Magyarországon, hogy eleget tegyen az ukrán FDP-k szállás-, továbbutazási, meleg étel iránti igényeinek, és hogy olyan biztonságos helyet biztosítson, ahol a gyermekek játszhatnak. A felmérést végző csapat találkozott olyan szervezettel, amely a fővárosban több mint 1000 ember számára biztosított szállást és ételmet magánszálláshelyeken, miközben további ezreket látott el étellel vidéki területeken.

A nemzetközi közösségtől és a magyar kormánytól érkező segítség hiányában közép- és hosszú távon tarthatatlanná válik a helyzet. Az önkénteseknek vissza kell térniük fizetett állásaikba, és néhányan megjegyezték, hogy a becslések szerint közel egymillió haladó gondolkodású ember tervezi elhagyni Magyarországot a közelmúltban lezajlott választások következtében.

„Már két hete sírok. Miért nincs semmilyen használható [véshelyzeti reakálási] struktúra?”

– KII egy önkéntessel

A jelen krízissel kapcsolatosan gyakorta felmerül kulcsproblémaként a megfelelő szállás. Általánosságban is hiány van Budapesten a megfizethető szálláshelyekből, ami megnehezíti vagy ellehetetleníti, hogy a menekültek fenntartható szálláshelyhez jussanak. Még a legjobb forgatókönyv esetén is, amikor valakinek sikerül TPS státuszt kapnia és tisztességes munkát találnia, a lakhatás jelentős kihívást jelent. Számos önkéntesek által vezetett közép- vagy hosszú távú lakhatási opciót dolgoznak ki és valósítanak meg, viszont ezeknek a lehetőségeknek a biztonsága nem egyértelmű, és a védelmi kockázatok továbbra is magasak maradnak.

A VOICE több forrásból is hallott súlyos élelmezés-bizonytalanságra és alultápláltságra vonatkozó beszámolókat. Ugyanakkor köztudomású, hogy raktárak vannak tele olyan étellel, amelyek soha nem jutnak el ahhoz az FDP populációhoz, amelynek a legnagyobb szüksége lenne rá.

„Este folyamatosan jönnek hozzánk az emberek és már elfogyott az étel.”

– Konyhát vezető önkéntes

Az otthonukat elhagyni kényszerülő embereknek ételre és higiéniai termékekre egyaránt szükségük van. Mielőtt a TPS-státuszra

regisztrálás révén hozzáférhetnének a készpénz-támogatáshoz, van egy késleltetési periódus, amit az egyik megkérdezett személy „kiéheztetési időszaknak” nevezett.” És amikor a készpénz osztása megkezdődik, ahogy a válaszadó mondta, az „soha nem elég”. Van egy központ Budapesten, ahol a menekültek higiéniai termékeket és alapvető élelmiszer csomagot kaphatnak, de nem mindenki tudja megoldani, hogy eljusson ebbe a központba, és ezt a juttatást csak egyszer vehetik igénybe.

D. A készpénz-támogatás, a megélhetés és a megfelelő munkához való jutás hiánya

Magyarország évtizedeken keresztül volt az ukrán migráns munkások célpontja, akik például építkezési munkásként alacsonyan fizetett munkákat vállaltak. 2017-ben az összes ukrán migráns munkás 1,3%-a Magyarországon volt, ami hozzávetőlegesen 17 000 embert jelent. A háború következményeként most sok ukrán migráns munkás családja csatlakozott Magyarországon tartózkodó rokonaihoz.

Bár a kormányzati retorika ellenzi a bevándorlást, a háttérben jelentős lépéseket tesz azért, hogy az ukrán munkaerőt Magyarországra csábítsa. 2016-ban a kormány egy speciális programot indított az ukrán munkások idevonzására. A program keretében a kormány megállapodást írt alá ukrán foglalkoztatási hivatalokkal, foglalkoztatási irodákat nyitott Ukrajnában, és megszervezte a munkások utaztatását. Az ukránok bizonyos hiányszakmákban (például informatikus, sofőr, építőmunkás, varrónő, asztalos, ápoló stb.) három hónapig munkavállalási engedély nélkül dolgozhattak.

A kormány által 2022. március 14.-én közzétett sajtóközlemény szerint a munkáltatók most havi

60 000 Ft (vagy 160 EUR) támogatást kaphatnak minden általuk foglalkoztatott ukrán menekült után, és további 12 000 Ft (vagy 32 EUR) jár minden egyes gyermekük után.²⁶

A készpénz- és utalványalapú támogatás (CVA) látszólag létezik, de a KII-k alapján senki nem tudja, hogy pontosan mi is az, és hogyan lehet hozzájutni. Az önkéntes csoportoknak voltak spontán készpénzes kezdeményezéseik, amelyek keretében kisebb összegeket juttattak a rászorulóknak. A felmérésünk idején nem tudtunk a magyar kormánytól származó pénzügyi támogatásra vonatkozó bizonyítékot feljegyezni. Az informátorok beszámolója szerint a készpénztámogatást a TPS-státusz elnyerésekor biztosítják, ami a jelentések szerint az igényléstől számítva 45 napot vesz igénybe. A csapat nem talált bizonyítékot arra, hogy eddig bármilyen CVA koordinációs mechanizmust kidolgoztak volna a humanitárius válaszlépés részeként.

E. A megfelelő információhoz való hozzáférés hiánya

Minden szervezet, amellyel a felmérés során találkoztunk, elmondta, hogy nincsenek adataik az FDP-k létszámára, elszállásolási helyére és ellátásuk módjára vonatkozóan. A civil társadalmi szervezetek nem rendelkeznek azokkal az adatokkal, amelyek lehetővé tennék az FDP-k szükségleteinek konzisztens felmérését, a vészhelyzeti reagálás jobb koordinálását, valamint a védelmi kockázatok értékelését és megelőzését. Mint a fentiekben említettük, a kormányzat szándékosan szétválasztja az ukrán FDP-ket és a magyar civil szervezeteket, és ennek megfelelően a helyi civil szervezetek

²⁶ „Hungary to Provide Financial Support to Employers Giving Jobs to Refugees Coming From Ukraine”. *Schengeninfo news*, 2022. március 17., <https://www.schengenvisainfo.com/news/hungary-to-provide-financial-support-to-employers-giving-jobs-to-refugees-coming-from-ukraine/>.

és kezdeményező csoportok szolgáltatásai és vészhelyzeti válaszlépései egymástól elszigeteltek és töredékesek.

A teljes információs képhez való hozzáférés nélkül a szervezetek úgy érzik, nem képesek olyan hatékony válaszlépést megszervezni, ami figyelembe venné a magyarországi FDP-k szükségleteit. A központilag gyűjtött és nyilvánosan megosztott adatok hiányában azok az információk, amelyekhez a szervezetek hozzáférnek, nem hivatalos és ad-hoc módon jutnak el hozzájuk (például amikor az egyik civil szervezet vezetője egy másikéval beszél és az elmondja, hogy egy bizonyos városban 30 nő és gyermek van). A segítség célközönségére vonatkozó ilyen típusú alkalmankénti beszélgetésekre építeni sem nem hatékony, sem nem fenntartható.

Ezen felül a megkérdezettek azt is megjegyezték, hogy az FDP-khez nem jut el megbízható tájékoztatás a számukra elérhető jogi eljárásokról és szolgáltatásokról. Ebbe beletartoznak az ideiglenes védelmi státusz (TPS) és a menedékjog igénylése közötti különbségre vonatkozó információ, és zavaros, hogy a TPS igénylése milyen következményekkel jár majd az esetleges Ukrajnába való visszatérésre és/vagy a továbbhaladásra nézve. Megfelelő, hiteles és megbízható információ hiányában az FDP-k nem tudnak jól megalapozott döntést hozni a saját életük vonatkozásában, nem tudják kihasználni azokat a szolgáltatásokat és erőforrásokat, amelyek elérhetőek lennének számukra, ami félelmet kelt és jelentős védelmi kockázatot jelent a nők és lányok számára, miközben az erőforrásaik apadnak, és sehova nem tudnak biztonsággal segítségért fordulni.

Ha Magyarország kormánya és az ENSZ együttműködik az adatok gyűjtésében, ezeket az adatokat nyilvánosan elérhetővé kell tenni, mivel a helyi szervezetek nem bíznak abban, hogy a kormány maga nyilvánosan megosztaná ezeket

az adatokat. A kért adatok a Magyarországra belépők és itt tartózkodók számára, az itt tartózkodásuk időtartamára, a jogi státuszukra és arra vonatkoznak, hogy a kormány bevallása szerint pontosan milyen szolgáltatásokat biztosít számukra (közvetlenül vagy a hozzá kapcsolódó civil szervezeteken keresztül), valamint hogy eddig hány személy vette igénybe ezeket a szolgáltatásokat. Félő, hogy a magyar kormány állítása szerint sok szolgáltatást nyújt, de nem tudja megadni a szolgáltatásokat igénybe vevők számát. Ilyen előfordult már a múltban, amikor a kormány állítása szerint nemi alapú erőszak-túlélőket segített, de nem tudott pontos számadatokat felmutatni arra vonatkozóan, hogy hány személy részesült a szolgáltatásokban.

Több civil szervezet megjegyezte, hogy szükség lenne egy olyan szervezetre, amely rendelkezik a szükséges erőforrásokkal és képességekkel a civil szervezetekkel és az otthonukat elhagyni kényszerülőkkel megosztott információk szisztematikus gyűjtéséhez, valamint rendszeres frissítéséhez.

„A (menekültek, valamint az őket segítő szakemberek és önkéntesek rendelkezésre álló) random tájékoztató anyagok sokasága, ami közkézen forog, ad-hoc jellegű, és csak arra jó, hogy túlterhelje a civil szervezetek postafiókjait; ha ezeket szisztematikusan és „kereshető módon” gyűjtenék, a tartalom témája és országok szerint, akkor tudni lehetne, hol keressünk vagy hova irányítsuk a kedvezményezetteket információért ahelyett, hogy halovány emlékeink lennének arról, hogy valamikor, valaki küldött valamit ezzel kapcsolatban... Az ENSZ hivatalai erre nem megfelelők, mivel ők csak a saját anyagaikat, szórólapjaikat és prospektusaikat hajlandók közzétenni még akkor is, ha vannak (időnként jóval) hasznosabb dolgok, amiket más szervezetek hoztak létre. Gyanítom még, hogy sok dupla munkát végzünk, mivel más országok nőjogi szervezetei nagy valószínűséggel hasonló, „tedd és ne tedd” útmutatókat írnak, mint mi.”
— helyi civil szervezet képviselője

F. Reprodukív egészségügyi és nemi alapú erőszakkal kapcsolatos szolgáltatások

Már az ukrán krízis előtt is korlátozott volt Magyarországon a reprodukív egészségügyi ellátáshoz való hozzáférés, és most kritikusan megnőtt az olyan szolgáltatások elérhetőségének szükségessége, mint az

abortusz, a vészhelyzeti fogamzásgátlás, a nőgyógyászati ellátás és ellenőrzések, a szakképzett és elérhető szolgáltatók a nemi erőszak klinikai kezelésére és a nemi alapú erőszak szolgáltatásokhoz (beleértve a szociális munkások, pszichológiai támogatás és a jogi segítség rendelkezésre állását is). Hiányzik a megfelelő és megbízható tájékoztatás a nemi alapú erőszak (GBV), a GBV-szolgáltatásokra vonatkozó beutalási rendszer, valamint a kormány által biztosított GBV szolgáltatások vonatkozásában, és nyelvi hozzáférhetőségi problémákkal is szembesülnek az ukrán FDP-k.

A nem orális alapú fogamzásgátlási módszerekre vonatkozó szabályozás, beleértve a vészhelyzeti fogamzásgátlást is, további akadályokat jelentenek a reprodukív egészségvédelemben. Magyarországon szigorú korlátozás vonatkozik arra, hogy kik vehetik igénybe a sebészeti sterilizálást: kizárólag a 40 év feletti férfiak és nők, vagy azok a 35 év feletti nők, akiknek már legalább három gyermekük van. Az abortusz elérhető Magyarországon, de a hozzáférés módja szándékosan korlátozott azáltal, hogy előírja, a várandós nőnek (függetlenül attól, hogy milyen körülmények között történt a fogantatás) abortusz előtt két külön konzultációs ülésen kell megjelennie a Családsegítő és Gyermekjóléti Szolgálaton, és az csak államilag finanszírozott kórházakban vehető igénybe.²⁷

A civil szervezetek elmondták, hogy Orbán Viktor újrávalasztása után az abortusz tovább korlátozására számítanak. Bár az egyház befolyása nem olyan erős Magyarországon, mint más országokban, és az abortusz általános elfogadottsága a népesség körében jobb, mint például Lengyelországban, ezen csoportok az elkövetkező években erős abortuszellenes narratívára számítanak.

²⁷ Bajusz, Orsolya. "Hungarian "women's health": stigma and coercion." *Open Democracy*, September 29, 2016, <https://www.opendemocracy.net/en/5050/feminine-health-stigma-and-coercion-hungarian-study/>.

A reprodukív egészségügyi segítségért folyamodó nők stigmatizációja jelentős, és a nemi erőszakról, mint háborús fegyverről szóló jelentések fényében ez jelentős aggályt kelthet az Ukrajnából Magyarországra menekülő nők és lányok jogai és szükségletei kapcsán.

G. Mentálhigiéné és pszichológiai támogatás

A mentálhigiénés ellátáshoz való hozzáférés a magyar rendszerben bonyolult, és a nyújtott szolgáltatások nem igazodnak az erőszak kockázatának kitett vagy erőszakot átélt nők és lányok szükségleteihez. Nem világos, hogy a menekülő nők és lányok számára rendszeres jelleggel vagy egyáltalán hozzáférhető-e bármiféle mentálhigiénés és pszichológiai támogatás (MHPSS), ugyanakkor a beszélgetéseink és találkozóink alapján erre egyértelmű szükség és igény lenne. A háború kezdetétől fogva a Magyarországra érkező FDP populációnak egyre nagyobb szüksége van az MHPSS szolgáltatásokra. A válaszadóknak nem volt tudomásuk semmilyen ukrán nyelven elérhető MHPSS tevékenységről, viszont van néhány informális csoport, akik segítséggel ezeket a tevékenységeket szakmai keretek közé tudnák helyezni és szélesebb körben elérhetővé tudnák tenni.

H. Az érzékeny populációkat érintő kettős diszkrimináció

A jelen krízis nagy valószínűséggel a roma, LMBTQIA+, színes bőrű és egyéb marginalizált személyeket érinti legsúlyosabban, akik már eleve diszkrimináltak a régióban.

Nagy roma közösség él Magyarországon, és ez a közösség hagyományosan áldozata a hátrányos

faji megkülönböztetésnek egész Európában. Az Ukrajnából érkező roma FDP populáció főként magyarul beszélő kárpátaljaiakból áll, és bár a nyelvtudásuk megkönnyítheti számukra a Magyarországon tartózkodást, általában kevesebb vészhelyzeti szolgáltatáshoz férnek hozzá, mint nem roma társaik. Jellemzően nem csupán kevesebb erőforrással rendelkeznek, mint a fehér etnikumú ukránok, de általában távoli területekre irányítják őket, ahol nem érhető el számukra étel, készpénztámogatás, szolgáltatások és megfelelő szállás, és ahol a már eleve nélkülöző fogadó közösségekkel nagyobb valószínűséggel lobbannak fel feszültségek.

Bár az önkéntesek, falvak, polgármesterek és fogadó közösségek részéről rengeteg támogatás érkezett, nincs hosszabb távú megoldás az áttelepülés és a szisztematikus támogatás biztosítására. Magyarországon általánosan elterjedt az a nézet, hogy a romák nem „valódi” menekültek – hogy ők szegények, és szegények bárhol lehetnek. Hivatalos juttatásokhoz hozzáférni nehézkes vagy lehetetlen, és ők sokszor nem férhetnek hozzá magán szálláshelyekhez. A roma népcsoportok, akik közül sokan az általános populációnál nagyobb arányban szenvednek egészségügyi problémákban. nagyobb valószínűséggel szenvednek az egészségügyi ellátásban eleve jelen lévő diszkrimináció következtében.

V. Ajánlások és előre vezető utak

Ezeknek a regionális ajánlásoknak a megvalósítása alapvető fontosságú az ENSZ, az Adományozó-/Tagállamok, az Európai Unió, a filantrópia, a fogadó országok kormányzatai, a nemzetközi civil szervezetek és a helyi civil szervezetek számára. Ezek a jelentésben található ország-specifikus ajánlások kiegészítései.

IKONJEGYZÉK			
 Egyesült Nemzetek Szervezetének (ENSZ) szervezetei	 Európai Unió	 Fogadó országok kormányai	 Ukrajna kormánya
 Feminista filantrópia/ Feminista források	 Tagállami adományozók	 Helyi non-profit szervezetek	 Nemzetközi non-profit szervezetek

1. Nemek közti egyenlőségre érzékeny humanitárius válaszadás biztosítása a női mozgalmak támogatása által a régióban

Minden, Ukrajnában az országon belüli menekültek (IDP) és a szomszédos országokba menekülők (FDP) megsegítésére kidolgozott programnak az előző évtizedekben a nők és lányok számára kivívott eredmények megőrzése melletti elköteleződésen kell alapulnia, és komoly kihívásokkal kell szembenéznie az elkerülhetetlen patriarchális ellenreakciót illetően. Ahhoz, hogy egy, a nemek közti egyenlőségre érzékeny humanitárius válaszlépés sikeres legyen, elengedhetetlen a nők és lányok által vezetett szervezetek, valamint a többi, speciális szolgáltatásokat biztosító feminista és nemek közötti egyenlőséget célzó csoportnak a támogatása ahhoz, hogy fenn tudják tartani hálózataikat, szolidaritási rendszereiket és kollektív társ gondoskodásukat.

Recommendations:

- **A finanszírozási programok személyre szabása az Ukrajnából menekülő nők és gyerekek, valamint a fogadó közösségek speciális igényeinek megfelelően a környező országokban és azokon túl.** A finanszírozásnak prioritásként kell kezelnie az emberkereskedelem és a nemi alapú erőszak (GBV) megelőzését, valamint az azzal szembeni válaszlépést éppúgy, mint az egészségügy, a gyermekellátás, a készpénz- és utalványtámogatás, valamint az oktatás elérhetőségét. A finanszírozásnak kellően rugalmasnak kell lennie ahhoz, hogy lehetővé tegye a nőjogi szervezetek alapvető működését, biztosítva azok stabilitását a jelenlegi válság során és azt követően egyaránt.

- **Olyan programok tervezése, amelyek nem a nők és lányok által elvégzett, fizetetlen vagy alulfizetett munkára épülnek.** A világ legtöbb részén a nőkkel szemben társadalmi elvárás, hogy gondoskodjanak másokról a saját otthonukban, családjuk körében és a közösségükben. A vészhelyzeti programokat úgy kell kiépíteni, hogy csökkentsék a nőkre és lányokra nehezedő fizetetlen gondozási munkák terheit, és minden erőfeszítést meg kell tenni a további kizsákmányolásuk elkerülése érdekében. Legyen ez minden program alapelve annak biztosítása mellett, hogy az adományozók is tisztában legyenek ezzel.

- **Helyi/nemzeti feminista prioritások támogatása,** a jogi reformoktól és politikai részvételtől kezdve, a fennálló közrendben a nemek közötti egyenlőségen, valamint a nők és lányok elleni erőszak (VAWG) felszámolásán át a gazdasági szerepvállalás megerősítéséig, és azon túl. Rendszer szintű perspektívából szükséges megvizsgálni,

hogy miként támogatható leginkább a nőjogi, feminista és LMBTQIA+ szervezetek helyi aktivitása és politikai törekvése.

- **A vészhelyzetre adott válasz és a nőjogi mozgalomépítő tevékenységek közötti összefüggés megértése.** Azoknak az adományozóknak, akik a mozgalmakat támogatják (és nem a vészhelyzetre való reagálást), meg kell érteniük, hogy a szervezetek vészhelyzet esetén adott választevékenysége elválaszthatatlanul összefonódik mozgalomépítő tevékenységükkel. És fordítva, azoknak az adományozóknak, akik a vészhelyzetre adott választ támogatják, de a nőjogi mozgalmakat nem, meg kell érteniük, hogy ha ettől az ügytől megvonják a támogatást, az súlyosan csorbítja a vészhelyzeti fellépés eredményességét. A lokalizációs programot olyan kritikus szemlélettel kell támogatni és követni, amely tökéletesen átlátja, miért létfontosságúak a finanszírozás és a humanitárius-fejlesztési kapcsolat²⁸ összefüggései a közös célok eléréséhez, úgymint a szenvedés enyhítése és a humanitárius szükségleteknek való megfelelés, a meglévő rendszerek és struktúrák hosszú távú erősítése mellett.

²⁸ A humanitárius-fejlesztési kapcsolat (Humanitarian-Development Nexus) a rövid távú humanitárius segélyezésen és a hosszú távú nemzetközi fejlesztésen dolgozó szervezetek közötti szoros együttműködés 2016 óta hirdetett elve. Strand, Arne. „Humanitarian–development Nexus”. *Humanitarianism*. Leiden, The Netherlands: Brill, 2020. https://doi.org/10.1163/9789004431140_049; és Stamnes, Eli. „Rethinking the Humanitarian-Development Nexus”. *Norwegian Institute of International Affairs*, vol. 24, 2016, <https://ethz.ch/content/dam/ethz/special-interest/gess/cis/center-for-securities-studies/resources/docs/NUPI-Rethinking%20the%20Humanitarian-Development.pdf>.

2. A lokalizáció melletti elköteleződés, átadva a hatáskört a nők vezette szervezeteknek

A lokalizáció a mainstream humanitárius reformprogram formális részévé vált, amikor bekerült a 2016-os Grand Bargain (Nagy Alku), a humanitárius szereplők közötti egyik fő reformmegállapodás programjába. A lokalizációs program arra fókuszál, hogy növelje a helyi szereplők hozzáférését a nemzetközi humanitárius finanszírozáshoz, partnerséghez, koordinációs terekhez és kapacitásépítéshez.²⁹ A lokalizáció az egyik kulcsfontosságú elem a nők és lányok jogainak védelmezéséhez vészhelyzet esetén, mivel a helyi női segítség gyakran sokkal relevánsabb és hatékonyabb a külső segítségnél.

²⁹ Robillard, Sabina, et al. *Localization: A «Landscape» Report*. Feinstein International Center Publication, Tufts University, December, 2021. <https://fic.tufts.edu/publication-item/localization-a-landscape-report/>.

Ajánlások: Etikus partnerség

- **Egyenlő partnerként való együttműködés a menekültek megfelelőbb védelmé érdekében a helyi és nőjogi szervezetekkel (WRO).** Minden döntéshozatali folyamatban, így a tervezésben, a koordinációban, a megvalósításban és a monitorozásban is lehetővé kell tenni a nők és lányok – köztük a marginalizált csoportokból származók – jelentőségteljes részvételét.

- **A nőjogi szervezetek és egyéb helyi szereplők jelenlétének biztosítása a koordinációs struktúrák (újra)tervezésében a kezdetektől fogva.** Az ilyen struktúráknak a helyi erőfeszítések kiegészítéseinek kell lenniük, nem pedig párhuzamos folyamatoknak, ami hagyományosan az ENSZ entitások és nemzetközi civil szervezetek kezében tartja a befolyást.

- **A női csoportok homogén egységként való kezelésének elkerülése,** és a csoportok életkor, vallás, etnikum, szexuális irányultság, fogyaték stb. szerinti keresztmetszeti sokféleségének megértése.

- **A nők vezette szervezetek és aktivisták vezetői szerepvállalásának és változás-előidéző tevékenységének elősegítése minden döntéshozói platformon,** bevonva őket a klaszterrendszerbe, az UNHCR menekültügyi választervbe és minden koordinációs struktúrába. Az ENSZ-szervezeteknek és nemzetközi civil szervezeteknek lépéseket kell tenniük olyan alkalmazottak foglalkoztatására, akik tisztában vannak azzal, hogy lehet pozitív és hatékony módon együttműködni a nők vezette szervezetekkel.

- **Hozzáférés biztosítása a technológiához és a nőjogi szervezetek részvételét gátló egyéb tényezők kezelése.**

A VOICE-UNICEF [együttműködési felmérési útmutató \(PAG\)](#) teljes keresztmetszeti és feminista módon közelíti meg a partneri együttműködés kiépítését, amely egyformán kiaknázza a nagy finanszírozó egyesületek által biztosított erőforrásokat, illetve a nők vezette szervezetek által kínált helyi jelenlétet és speciális ismereteket. Mivel kidolgozása az Afganisztán, Banglades, Kenya, Libéria, Sri Lanka és Dél-Szudán területén aktív női vezetőkkel folytatott konzultációs eljárással történt, a partneri együttműködés új formátumának terveként használható, amely olyan csoportok és szervezetek szerepét állítja középpontba, amelyek az önkényesen hozott kritériumok miatt gyakran marginalizálva vannak.

- **Helyi vezetésű koordinációs struktúrák működésének fejlesztése kétnyelvű koordinátorok alkalmazásával.** Ez nem csupán a lokalizációt javítja, de a kormányzati és magánkézben lévő menedékhelyek számára is fontos az egészségügyi és pszichológiai támogatási szolgáltatások minőségének javítására. A koordinátor a nemzetközi és helyi szereplők közötti közvetítőként is szolgálhat.

- **Olyan biztonságos (virtuális vagy fizikai) terek kialakításának támogatása és népszerűsítése a nők és lányok**

vezette szervezetek személyzete és önkéntesei számára, ahol találkozhatnak, megoszthatják tapasztalataikat, és támogatást nyújthatnak egymásnak.

Biztosítani kell, hogy ezek a személyzetről és az önkéntesekről való gondoskodás helyszínei legyenek, ne pedig a tevékenység megvalósításáé, továbbá hogy ezek rendszeres és prioritást élvező események legyenek.

Ajánlások: Finanszírozás

- **Stabil és tervezhető finanszírozás biztosítása a nemi alapú erőszak (GBV) elleni programok számára, valamint ezek kiterjesztése és elérhetőségének biztosítása a menekült nők és lányok számára.** Ez segíti majd a civil társadalmi szereplők hatékonyabb reagálását a nemi alapú erőszak (GBV) minden formájára, beleértve a szexuális erőszakot, a párkapcsolaton belüli erőszakot, az emberkereskedelmet, valamint a szexuális kizsákmányolást és erőszakot (SEA).

- **Rugalmas, több évre szóló és korlátozásmentes finanszírozás biztosítása a nők vezette helyi szervezetek számára, beleértve a nőjogi szervezeteket, feminista szervezeteket és azokat, amelyek az Ukrajnában kialakult válságra való reagálásban vesznek részt. A finanszírozásnak tartalmaznia kell a szervezet erősítését és támogatását célzó forrásokat is, hogy a szervezetek fenntarthatóak és egészségesek maradhassanak.** A szervezetekre kell bízni, hogy a folyamatosan változó szükségleteknek megfelelően hogyan költik el a támogatást, éppúgy, ahogyan a nemzetközi civil szervezetek és az ENSZ entitások is előnyben részesítik a

nem elkülönített központi forrásokat, a nőjogi szervezeteknek és hálózatoknak is ugyanilyen finanszírozási rugalmasságra van szükségük. A nőjogi szervezetek számára elérhető finanszírozásokat és erőforrásokat a kezdetektől fogva el kell különíteni és azt a célt kell szolgálniuk, hogy támogassák ezeknek a szervezeteknek a munkáját, különösen olyan időkben, amikor a régió nőjogi mozgalmi sorsdöntő fenyegetésnek vannak kitéve. Tartalmazzon egy költségkeretet a nőjogi szervezetek krízis kialakulása óta felmerült költségeinek fedezésére is, szükség szerint lehetővé téve a költségeik visszamenőleges elszámolását.

- **A kritikus és sürgős élvonalbeli ellátást és szolgáltatásokat biztosító bejegyzett szervezetek és be nem jegyzett csoportok finanszírozása.** A helyi reagálás fenntarthatóságának támogatása közvetlen befolyással van a menekültválságra való reagálás minőségére és hatókörére.

- **A finanszírozáshoz való hozzáférés egyszerűbbé tétele a nőjogi szervezetek számára a bürokratikus és adminisztratív terhek csökkentésével.** A szükséges papírmunka csökkentése és a finanszírozási mechanizmus elérhetővé tétele az angol mellett az érintett egyéb nyelveken is, hogy ne legyen szükség magas szintű angol nyelvtudásra (pl. Lengyelországban az ilyen vészhelyzeti válasz kapcsán a finanszírozási mechanizmust lengyel és ukrán nyelven is elérhetővé kell tenni). Olyan definíciók és feltételrendszer kidolgozása, amely mentén ezek a kötelezettségvállalások nyomon követhetők.³⁰

²⁹ *Feminist Humanitarian System Building Block I: Advancing Gender-Transformative Localization*. Women Deliver, 2018, https://womendeliver.org/wp-content/uploads/2019/09/WD_Humanitarian-Paper-WEB.pdf.

- **A nőjogi szervezetek ösztönzése, hogy ők maguk határozzák meg a tevékenységi körüket, figyelve arra, hogy a helyi csoportokat ne tolják a „civil szervezetestítés (NGO-sodás)”³¹ felé,** ami azzal a veszéllyel járhat, hogy eltéríti őket az alapküldetésüktől. Szükség van annak felmérésére, hogy a nőjogi szervezeteknek mire van szükségük, és partnerként milyen szerepet kívánnak vállalni a koordinált válaszlépésben. Velük együttműködve szükséges feltárni minden nemkívánatos kockázatot, ami a részvételükkel járhat.

³¹ A „civil szervezetestítés” a társadalmi megmozdulások professzionálissá válására, bürokratizálódására és intézményesedésére utal, amikor civil szervezeti formát (NGO) öltenek, ami gyakran a társadalmi megmozdulásaik politikai jellegének megszűnéséhez vezet.

- **Az aktuális és potenciális támogatók összehívása annak megvitatására, hogy az adományozók (nemzetközi civil szervezetek, nemzetközi szervezetek, kormányzati/adományozó entitások és filantrópok) hogyan tudnák fenntartható módon finanszírozni a helyi, nők vezette, és egyéb feminista csoportokat és szervezeteket.** Ezeknek az összejöveteleknek nem szabad megterhelőnek lenniük a támogatók számára, és olyan megközelítésre van szükség, amiben megállapodnak. A témáknak ki kell terjedniük arra, hogy az adományozók hogyan tudnák kiegyenlíteni a küzdőteret.

- **Sürgősségi finanszírozás elérhetővé tétele a nőjogi szervezetek általi újraelosztás érdekében, a nagyobb kiszolgáltatottságban lévő nők számára.**

3. A nők és gyermekek védelmében mutatkozó hiányosságok kezelése

Tekintettel az erre a válaszlépésre fordított finanszírozás páratlan mértékére, valamint a határmenti országokhoz való magas szintű humanitárius segítségnyújtásra, kiemelten fontos, hogy az - alábbiakban részletezett - alapvető életmentő védelmi beavatkozásokat prioritásként kezeljék és megerősítsék.

Ajánlások:

- **Az adományozók felelősségre vonhatóságának megerősítése az Ütemterv vonatkozásában, a vészhelyzetek idején a nemi alapú erőszakkal szembeni védelmi összefogásra irányuló felhívási³² (CTA)(CTA) partnerek mindegyikére kiterjedően, különös tekintettel az adományozó-/tagállamokra és nemzetközi szervezetekre,³³ elősegítve annak átláthatóságát, hogy az egyes kormányzatok/adományozók mire költenek a nemi alapú erőszak kapcsán, vagy legalábbis milyen erőfeszítéseket tesznek annak befolyásolására, hogy az adományaikat GBV-válaszlépésekre és megelőzési erőfeszítésekre fordítsák.**

³² Az összefogásra irányuló felhívás egy több-résztvevős kezdeményezés, amely kifejezetten a humanitárius rendszereken belüli változás ösztönzésére és elszámoltathatóság fokozására irányul a vészhelyzetek során felmerülő, nemi alapú erőszakra adott válaszfellépés során.

³³ Az ütemterv az összefogásra irányuló felhívás átvétel útmutató keretrendszere, amely rögzíti az általános célkitűzéseket, a célokat és egy irányítási szerkezetet, amellyel biztosítható, hogy a vállalások konkrét és célzott helyszíni intézkedésekké váljanak. www.calltoactiongbv.com/what-we-do

- **A menekültek álláspontjának és közreműködésének beépítése a programok ellenőrzésébe az érintett populáció felé való elszámoltathatóság (AAP) biztosítása érdekében, amely iránt minden koordinációs rendszer (klaszterek/munkacsoportok),**

nemzetközi civil szervezet és ENSZ hivatal elköteleződött. Az előkészítő szakaszban szükséges szem előtt tartani, hogy: a nők és lányok részt vegyenek az indikátorok és célok megvitatásában; olyan mechanizmusokat alakítsanak ki, amelyeken keresztül a nők és lányok biztonságosan adhatnak visszajelzést; valamint alkalmazzák és közölgék a feltárt eredményeket. Az anonim visszajelzés a szexuális kizsákmányolás és erőszak (SEA) megelőzésének is kulcsfontosságú eleme. Visszajelzés gyűjthető panaszládák kihelyezésével, visszajelzési űrlapok kiosztásával, webhelyekre való irányítással, ingyenesen hívható telefon- és sms-számok, illetve egyéb eszközök segítségével.³⁴ Az érintett személyekkel való kommunikációt az általuk előnyben részesített és megbízhatónak tartott csatornákon és médiákon keresztül kell lefolytatni. A résztvevők általi programtervezés és a folyamatos monitorozás szükséges annak biztosítására, hogy a válaszlépés alkalmazkodjon a változó védelmi igényekhez.

³⁴ A bekezdés az alábbi kivonata: IASC, *With us & for us: Working with and for Young People in Humanitarian and Protracted Crises*, UNICEF and NRC for the Compact for Young People in Humanitarian Action, 2020.

- **A nemek szerinti erőviszony-elemzés alkalmazása minden beavatkozásban azzal a céllal, hogy felszínre kerüljenek a válaszlépésen belüli, nőket és lányokat érintő kockázatok és sebezhetőségek.** Olyan beavatkozások és politikák kidolgozása szükséges, amelyek figyelembe veszik a nők és lányok magasabb fokú kitettségét a szexuális kizsákmányolásnak és erőszaknak, az emberkereskedelemnek és egyéb védelmi aggályoknak. Biztosítani kell, hogy a nők és lányok duplán marginalizált csoportjait – például a fogyatékkal élő, LMBTQIA+ és roma származású nők és lányok – érintő

konkrét kockázatokat figyelembe vegyék, és ezek megfelelő hangsúlyt kapjanak.

- **A nem hivatalos szállítás szabályozására irányuló intézkedések serkentése a régióban a szexuális kizsákmányolás, illetve az erőszak és az emberkereskedelem kockázatának korlátozása érdekében.**

- **A kormányzatok támogatása a menekültek demográfiai adatainak gyűjtésében és felelős megosztásában,** életkor, nem, származás és egyéb tényezők szerint lebontva, erősítve ezáltal a szexuális kizsákmányolással és erőszakkal szembeni védelmet (PSEA), az emberkereskedelem visszaszorítását és az integrációs előfeszítéseket. Lobbizás szükséges annak érdekében, hogy a kormányok gyűjtsék össze és osszák meg a menekültek mozgására és a segélyek célba juttatására vonatkozó adatokat.

- **A jelenlegi, szexuális kizsákmányolással és erőszakkal szembeni védelemért felelős (PSEA) humanitárius országos keretprogram megvalósításának, illetve az annak való megfelelésnek a kiterjesztése.** Szükséges a szervezeten belüli kommunikációalapú panaszkezelési mechanizmust fenntartása és az információ biztosítása mind a fogadó, mind a menekült közösségek számára a szexuális kizsákmányolással és erőszakkal szembeni védelem (PSEA) mibenlétére, a jogaikra, illetve a panasztételi mechanizmus elérhetőségére vonatkozóan. A humanitárius válaszlépés minden szereplőjének, beleértve a személyzetet és az önkénteseket is, tisztában kell lennie azzal, hogy milyen felelősségük és milyen kötelezettségeik vannak a szexuális kizsákmányolással és erőszakkal szembeni védelemmel

* különösen UNHCR

(PSEA) kapcsolatban, ide értve a szexuális kizsákmányolás és erőszak eseteinek jelentésére vonatkozó kötelezettséget és a magatartási kódexekben foglaltak betartását. A szexuális kizsákmányolás és erőszak kockázatainak monitorozásába, különös tekintettel a nőkre és lányokra, be kell vonni a nemzetközi civil szervezeteket, a helyi civil szervezeteket és a női szervezeteket.

- **A [Guidelines for Integrating GBV Interventions in Humanitarian Action](#) (Útmutató a nemi alapú erőszak (GBV) beavatkozások integrálására a humanitárius tevékenységbe), az [Interagency Minimum Standards for GBV in Emergencies Programming](#) (Intézményközi minimális GBV-norma vészhelyzeti programokhoz), és az [Interagency Standing Committee Gender Handbook for Humanitarian Action](#) (az intézményközi állandó bizottság gender-kézikönyve humanitárius tevékenységekhez) használatának intézményesítése a szolgáltatásnyújtás érdekében.**

- **A fogadó országok kormányaira nyomást kell gyakorolni, hogy a harmadig országok állampolgárait, a színes bőríűeket, az LMBTQIA+ csoport és a roma közösség tagjait tisztességesen, diszkrimináció nélkül kezeljék, és tekintettel legyenek a biztonságos szálláskörülményekre, megfelelő befogadási feltételekre, valamint a védelem és integrációs támogatás nyújtására abban az esetben, ha nem tudnak visszatérni származási országukba.**

4. Az alapvető szolgáltatásokhoz való hozzáférés javítása

Mivel az alapvető és életmentő szolgáltatásokhoz való hozzáférés hiánya közvetlen összefüggésben van a biztonsági kockázatokkal, minden szereplőnek kötelessége gondoskodni a menekültek befogadási és integrációs szükségleteiről – beleértve az egészségügyi ellátást, pszichológiai támogatást, biztonságos szállást, készpénz vagy utalvány formájában történő támogatást, megélhetési támogatást és az oktatási szükségleteket. Amint azt fentebb tárgyaltuk, a hatékony válaszlépésnek a helyi civil szervezeteken és különösen a nőjogi szervezeteken kell alapulnia, azáltal, hogy az ő kapacitásukba való befektetéssel segítjük a szolgáltatásaik bővítését.

Ajánlások: Általános

- **Minden határ menti ország kormányának ki kell dolgoznia hosszú távú, a nemek közötti egyenlőség szempontjait figyelembe vevő stratégiákat az ukrán válságra reagálva, nőjogi szervezetek, feminista csoportok, helyi civil szervezetek, nemzetközi civilszervezetek és az EU részvételével.** A különböző országokban a kormányzati válaszlépés kapacitásainak korlátait elismerve a nemzetközi közösségnek segítséget kell nyújtania a hiányosságok megszüntetésében az életmentő szolgáltatások, köztük az alább felsoroltak terén.

- **A fordítási és tolmácsolási szolgáltatások rendszerbe foglalása a szomszédos országokban.** A tolmácsok hiánya minden szolgáltatáskategóriában akadályként került említésre. Fordítók beszervezhetők mind a szomszédos ország területén belülről, mind az ukrán lakosság köréből, ami egyben olyan szükséges munkalehetőségeket is biztosítana.

- **A szomszédos országoknak fontolóra kell venniük olyan humanitárius központok létesítését, ahol a szolgáltatások egy helyen igénybe vehetők, ezzel csökkentve az elérhetőség akadályait, különösen a**

védelem, egészségügy, illetve a mentális egészség és pszichológiai támogatás (MHPSS) vonatkozásában.

- **A határokat 2022. február 24. előtt átlépők (ukránok és harmadik országok állampolgárai) ideiglenes védelmi státuszra (TPS) való jogosultságát megakadályozó jogi korlátozások kezelése.**

- **A túlélő-centrikus alapelvek és megközelítés tudatosítása az újságírókban, az emberi jogi dokumentációs szervezetekben és a kormányzati entitásokban, hogy ne okozzanak akaratlanul károkat.** Ide tartozik annak fontossága, hogy minden védelmet megkapjanak azok a túlélők, akik úgy döntenek, hogy a nyilvánosság elé állnak; valamint annak kockázata, hogy a konfliktusok során előforduló szexuális erőszak (CRSV) esetén nyújtott támogatás és gondoskodás a nemi alapú erőszak (GBV) egyéb formáinál nagyobb prioritást kap. Minden szereplőnek olyan személyek útmutatására van szüksége, akik szakértelemmel rendelkeznek a vészhelyzeti nemi alapú erőszak (GBV) terén, beleértve a konfliktusok során előforduló szexuális erőszakot is (CRSV).

Ajánlások: Egészségügyi, reprodukív egészségügyi és nemi alapú erőszakkal (GBV) kapcsolatos szolgáltatások

- ▶ **Elérhető, ingyenes és holisztikus orvosi ellátás és reprodukív egészségügyi szolgáltatások biztosítása.**

- ▶ **A multinacionális egészségügyi civil szervezetek és a helyi önkéntesek szolgáltatásaihoz való hozzáférés megkönnyítése, ezzel elősegítve, hogy az FDP páciensek közvetlen úton hozzáférjenek az elsődleges egészségügyi ellátáshoz.** Ideális esetben az egészségügyi ellátást a fő FDP befogadó és menedékhelyeken kell megoldani, ami a kisebb menedékhelyeken és szálláskomplexumokban mobil kórházak felállításával támogatható. Ezzel csökkenteni lehet a sürgősségi ellátóhelyek terhelését és a sürgősségi beavatkozások szükségességét.
- ▶ **A reproduktív egészségügyi szolgáltatások védelme és javítása elkülönített finanszírozással,** elismerve azok létfontosságú és életmentő funkcióját a nők és lányok számára. A reproduktív egészségügyi szolgáltatások kapacitásának kiterjesztése, hogy reszponzív és túlélő-centrikus nemi alapú erőszak (GBV) szolgáltatásokat nyújtsanak, és biztosítva legyenek a menstruációs higiéniai eszközök.
- ▶ **Kiegészítő képzés és oktatás biztosítása a szexuális támadások túlélőivel foglalkozó szolgáltatók, ajánló szolgáltatások és önkéntesek számára a nemi erőszak klinikai kezelése (CMR) terén.** Ennek ki kell térnie a nemi erőszak eseteire vonatkozó törvényszéki bizonyítékok gyűjtése (azaz „erőszakkészletek”) és a CMR során nyújtott orvosi és mentálhigiénés szolgáltatások közötti különbségekre.
- ▶ **Ukrán menekülő egészségügyi szakemberek alkalmazása.** Lehetővé kell tenni az egészségügyi és mentálhigiénés dolgozók, oktatók és egyéb hiányzó alapvető személyzet engedélyeinek és akkreditációjának Ukrajnából való átvételét, és feldolgozni ezeket. Az egészségügyi minisztereknek elévülő engedélyeket kell kiállítaniuk a külföldi szolgáltatók és nemzetközi egészségügyi civil szervezetek számára az egészségügyi ellátáshoz való jogos hozzáférés biztosítására.
- ▶ **Annak biztosítása, hogy a fertőző betegségek (köztük a COVID-19 és a TBC) tesztelési és védőoltási lehetősége széles körben elérhető legyen a menedékhelyeken és nyilvános területeken.**
- ▶ **Ingyenes szolgáltatást biztosító fogászati klinikák létesítése.**
- ▶ **Az otthon maradni kényszerülők elérésére szolgáló különböző elérési modellek vagy mobil szolgáltatások felderítése.**

Ajánlások: Mentálhigiéné és pszichológiai támogatás

- ▶ **Továbbra is átfogó tájékoztatás biztosítása az emberkereskedelem kockázataival, az alapvető szolgáltatások hozzáférhetőségével, a nyilvántartásba vételi eljárással, a törvényes jogokkal és egyéb létfontosságú információkkal kapcsolatban** szórólapok osztása, tájékoztató plakátok és kormányzati weboldalak révén.

- ▶ **Közvetlen és folyamatos képzés biztosítása a mentálhigiénés szolgáltatók és önkéntesek számára az emberkereskedelem kockázati tényezőinek felismerésére, valamint a biztonságos beavatkozás és jelentés módjára vonatkozóan.**
- ▶ **Biztonságos terek létrehozása a nők – különösen a magánszállásokon lévők – számára, hogy összegyűlhessenek,** és egészséges közösségi kapcsolatokat és támogatást építhessenek ki, valamint átfogó információkat oszthassanak meg a kockázatokkal és védelmi problémákkal kapcsolatosan.
- ▶ **Technikai kapacitás biztosítása a trauma-/kríziskezelő pszichológiai válaszadások számára, ideértve a speciális, trauma-/kríziskezeléssel kapcsolatos gyorsképzést.**

Ajánlások: Élelem, menedék és fenntartható szállás

- ▶ **Azonnali program érvénybe léptetése a menekültek élelmezési bizonytalanságának kezelésére a régióban.** Együttműködés a női szervezetekkel a negatív megküzdési stratégiák kiküszöbölése, valamint azoknak a kockázatoknak a csökkentése céljából, amelyek a nőket és lányokat az alapvető szükségleteik kielégítésére való képtelenség miatti megnövekedett bizonytalanságérzet idéz elő.
- ▶ **Hosszú távú lakhatási stratégia kidolgozása és támogatása minden szomszédos országban.** Az állami üzemeltetésben lévő befogadóközpontoknak több hosszú távú lakhatási megoldást kell biztosítaniuk, és a nemzetközi normákat követő menedékhelyként kell azokat kialakítania.
- ▶ **A menedékhely-vezetők – akár otthonokban, akár helyi vállalkozásoknál, szállodákban vagy másutt helyezik el a menekülteket – ösztönzése, hogy betartsák a jelen GBV AoR [útmutató megjegyzést](#),**³⁴³⁵ ami összhangban áll a nemzetközi normákkal, és figyelembe veszi a nők, lányok és egyéb marginalizált csoportok nemi alapú erőszakkal (GBV) szembeni kockázatát és védelmét. Az útmutató megjegyzés tanácsot ad arra vonatkozóan, hogy miért és hogyan kell tudatában lenni a hatalmi dinamikának az alapvető érzelmi támogatás nyújtása, illetve a támogatási szolgáltatásokkal történő összekötés céljából.
- ▶ **A menedékhely-létesítmények biztonságának biztosítása a bentlakók regisztrálásán és a civil látogatók bejutásának korlátozásán keresztül.**

³⁴ Michelis, Ilaria. *Supporting Women and Girls Fleeing Ukraine: Guidance and Tips for Private Accommodation Hosts*. GBV AoR HelpDesk, 2022. április 13., https://www.sddirect.org.uk/media/2485/gbv-aor-helpdesk_guidance-and-tips-for-private-accommodation-hosts-20042022.pdf.

- ▶ **Alapvető képzés biztosítása a menedékhely önkéntesei számára a nemi alapú erőszak (GBV) kockázatainak csökkentése, illetve a szexuális kizsákmányolással és erőszakkal szembeni védelem (PSE) tekintetében.**
- ▶ **A fekhelyek megfelelő távolságának (a SPHERE normákkal összhangban), a kézmosó állomások megfelelő számának, valamint a COVID-19 tesztelés elérhetőségének biztosítása.**
- ▶ **Az összes bentlakó rendszeres tájékoztatása a menedékhely terveiről, programjairól, a panasztétel lehetséges helyéről, illetve a támogatás elérhetőségéről.**
- ▶ **Foglalkoztatási tanácsadás és a munkaerőpiaci információk elérhetővé tétele.** Programok létrehozása a menekültek számára, amelyek során olyan új készségeket sajátíthatnak el, amelyekre a munkaerőpiacon szükség van.

Ajánlások: Készpénz- és utalványalapú támogatás (CVA)

- ▶ **Annak biztosítása, hogy minden esetleges készpénztámogatás a Készpénz a védelemért munkacsoport Ukrajnában és a szomszédos országokban koordinálásával történjen,³⁶ és igazságosan, a menekültek egyetlen csoportját sem diszkriminálva, egyszerű és kényelmes eljárás alapján legyen kiosztva.**
- ▶ **A készpénz- és utalványalapú támogatás (CVA) más szolgáltatásokkal (például egészségügy vagy védelem) összekapcsolva történjen.** Ez igazoltan hatékonyabb, mint a különálló beavatkozások.
- ▶ **A nemi alapú erőszak (GBV) kockázatának csökkentését célzó, jól bevált gyakorlatok követése a készpénzes programok során.** A szervezeteknek fel kell mérniük és ki kell küszöbölniük a készpénzes támogatás okozta kockázatokat a Cash Learning Partnership [programminőségi eszköztár](#) segítségével.³⁷
- ▶ **A nők érzékenyítése arra vonatkozóan, hogy hogyan férhetnek hozzá a készpénz- és utalványalapú támogatáshoz (CVA).** Néhányuknak gondot okozhat az elosztási pontokra történő, kíséret nélküli eljutás, különösen az időseknek vagy a fogyatékkal élőknek, valamint az őket gondozó személyeknek.
- ▶ **A készpénz- és utalványalapú támogatásokat úgy kell megtervezni, hogy a háztartás minden tagjának szükségleteire tekintettel legyenek, beleértve a gyerekeket és időseket is.**

³⁶ Az elérhetőségek és a helyzetelemzés itt található.

³⁷ "Programme Quality Toolbox". CALP Network, <https://www.calpnetwork.org/resources/programme-quality-toolbox/>. Hozzáférés: 2022. május 17.

Ajánlások: A megélhetés támogatása

- ▶ **Azoknak a jogi akadályoknak a kezelése, amelyekkel a menekültek a munkához való jog kapcsán szembesülnek.**
 - ▶ **A menekültek munkafeltételeire vonatkozó minden ellenőrzés fejlesztése és javítása a fogadó ország munkaügyi törvényeinek megfelelően a szexuális és munkahelyi kizsákmányolás kockázatának csökkentése érdekében.**
 - ▶ **Az erőfeszítések folytatása az ukrán vállalkozások áttelepítésére és újak létrehozására a szomszédos országokban azzal a céllal, hogy munkalehetőséget teremtsenek a menekültek és a befogadó közösségek számára.**
-

Ajánlások: Információhoz való hozzáférés

- ▶ **Annak biztosítása, hogy a menekültek számára készült információs platformok részletes tájékoztatást adjanak a szolgáltatásokhoz való hozzáférés módjáról, ideértve a helyszíneket, a telefonszámokat és a kapcsolódó közösségi média platformokat is. A szolgáltatásokat nyújtók rendelkezzenek egyértelmű információval arról, hogy a menekültek miként férhetnek hozzá az ellenőrzött szolgáltatásokhoz, megkönnyítve a menekültekkel való információmegosztást.**
- ▶ **Lokalizált információs platformok fejlesztése, amelyek támogatják a konkrét régiókra vonatkozó információk megosztását, különösen olyan esetekben, amelyekben a menekültügyi fellépést a helyi önkormányzatok hatáskörébe decentralizálták.**
- ▶ **Minden platform esetében szükséges belefoglalni, hogy a menekültek hogyan tehetnek panaszt és jelezhetik sérelmeiket, kit hívhatnak fel, és hova fordulhatnak vészhelyzet esetén – beleértve a szexuális kizsákmányolás és erőszak eseteit is.**
- ▶ **A menedékhelyeken és a menekültek számára elérhető egyéb helyeken fizikailag közzétett információk ellenőrzése, és az olyan nem ellenőrzött információk eltávolítása, amelyek növelhetik az emberkereskedelem és a kizsákmányolás kockázatát.**

Ajánlások: Oktatás

- ▶ **Minden menekült gyermek integrálása a befogadó ország oktatási rendszerébe annak biztosítására, hogy az oktatásuk akkreditált intézményekben folyjon tovább.** Az oktatási minisztereknek együtt kell működniük a helyi és nemzetközi civil szervezetekkel, hogy megfeleljenek a menekült gyermekek speciális igényeinek a nyelv, a traumából való felépülés, a szülői/gondviselői bevonás, illetve minden felzárkóztató vagy felkészítő támogatás terén. Ha online oktatásra van szükség, vagy az az előnyben részesített forma, akkor a megfelelő technológia hozzáférhetőségére is fókuszálni kell.
- ▶ **Mindennemű oktatási válaszlépés egyeztetése a Global Education Cluster³⁸ szervezettel.**

³⁸ A kapcsolattartási adatokat és helyzetelemzéseket lásd: <https://www.educationcluster.net/Ukraine>.

VI. Mellékletek

